

KONSULAS DAUŽVARDIS LANKESI DETROITE

Detroitas šiais metais švenčia savo 250 metų išikūrimo sukaktį. Ta proga liepos 28 dieną mieste įvyko didelės iškilmės, į kurias buvo iš visos Amerikos suplaukę daug svečių, jų tarpe ir prez. Trumanas. Į iškilmes buvo pakviesti ir užsienio valstybių atstovai, jų tarpe Lietuvos pasiuntinys Washington'e p. Žadeikis, kurį iškilmėse atstovavo Lietuvos konsulas Čikagoje p. Daužvardis. P. Daužvardis, kartu su kitais diplomatais taip pat dalyvavo ta proga miesto rotušėje surengtame prezidento priėmime.

Sekmadienį, liepos 29 d. p. Daužvardis kalbėjo susirinkusiems Detroito lietuviams. Jo kalba buvo plačiai paminėta ir komentuoja The Detroit News ir Detroit Free Press dienraščiuose.

Kadangi liepos 28 yra kartu ir JAV suteikto Lietuvos respublikai de jure pripažinimo sukaktis, p. Konsulas išskėlė šio pripažinimo reikšmę ir svarbą, jį minėti, ypač gyvenant čia, Amerikoje.

Ta proga buvo priimta rezolucija, ršianti Lietuvos pripažinimo de jure bylą su Detroito 250 metų sukakties minėjimu. Rezoluciją perskaitė ir ta proga keletą būdingų minčių pareiškė advokatas Uvickas, dalyvavęs lietuvių delegacijoje pas prezidentą Hardin'ą prašant Lietuvos respublikos pripažinimo.

Adv. Uvickas su karčia pašaipa peržvelgė Amerikos padarytas klaidas santykiuose su bolševikais ir paminėjo, kad jei a. a. prez. Smetona būtų taip nesiorientavęs politikoje, kaip daugelis didžiųjų valstybių vyrų, tai šiandien ir Lietuvos vardas nebūtų užsienyje atstovaujamas.

— Lietuviai prieš dešimtį metų numatė tai, ką vakarų pasaulis tik dabar pradeda suprasti; todėl lietuvių vardo nereikia vengti, bet juo didžiutis, — baigė savo mintis senas Amerikos lietuvis adv. Uvickas.

ZVR

DAR TRŪKSTA

Liet. Rašytojų Dr-ja neseniai paskelbė atsišaukimą, prašydama aukų a. a. rašytojo Juozo Krumino paminklui Vokietijoje pastatyti. Paminklas ir kapo sutvarkymas atsisie apie 130 dolerių. Malonu pažymėti, kad mūsų balsas tautiečių buvo išgirstas. Ypač graži \$25 auką atsiuntė Lietuvių Kultūros Fondo Clevelando skyrius. Tai puikus pavyzdys kitoms lietuviškomis organizacijoms. Atsiliepė nemaža ir pavienių asmenų, kuriems už auką reiškiamas nuoširdžias padėkas.

Iš viso aukų gauta \$53.60. Dar trūksta apie \$77, todėl pakartotinai kreipiamės į velienes pažįstamus, jo raštų skaitytojus ir šiaip geros valios tautiečius, prašydami atsitišti kad ir nedidelę auką LRD pirmininko adresu: B. Babrauskas, 1436 S. 50 Avenue, Cicero 50, Ill.

Ligi šiol paminklui auchojo: \$25 Clevelando Lietuvių Kultūros Fondas. Po \$5: A. Butkūnas, P. Petrušaitis. Po \$2: P. Čepėnas, V. Kažemėkaitis, M. K., dr.

EINA
36
metai

DIRVA

THE FIVE
The Ohio War History
Commission
Ohio State Museum
COLUMBUS, OHIO
atsk. Nr.
8
centai

Derybos kolkas sulaikytos

Korėjos paliaubų derybos nuo pereinio penktadienio yra sustabdytos. Galimas dalykas, kad jos dar bus atnaujintos, tik vargu ar anksčiau kaip šį penktadienį.

Sustabdymo priežastis tokia: paskutiniame posėdyje JTO delegacija pastebėjo, kad visai arti prie derybų vietos, apie 100 jardų atstume, vaikštinėja koks 150 ar daugiau kinų kareivių, kurie buvo pilnai apsiginklavę. JTO delegacijos vadas pareikalavo tą faktą užprotokuluoti, o po posėdžio pranešė tatei generalui Ridgeway. Šis netrukus paskelbė pranešimą per radiją, kad JTO delegacija nevyks į posėdžius tol, kol nebus visiškai užtikrinimo, kad derybų vietos neutralizavimo susitarimas bus griežtai vykdomas.

Dieną patylėję kinai per radiją pranešė, kad kareiviai toje vietoje pasirodė per klaidą ir kad daugiau tokių atsitikimų nebus. Tačiau generalas Ridgeway pareikalavo realaus ga-

rantijų, kad tokios "klaidos" toliau tikrai nepasikartos.

Tuo tarpu iš kinų pusės į tai dar nėra atsakymo. Priešingai, kinų radijas pradėjo skelbti kaltinimą, jog JTO kariai esą sulaukę Kaesongo zonos neutralumą. JTO vadovybė tyrinėja, ar tikrai kas nors panašu yra įvykę. Anot kinų, ginkluoti amerikiečiai net 17 kartų pasirodė Panmunchon miestelyje, kuris esąs arčiau kaip 5 mylios nuo Kaesongo. Tačiau žemėlapyje tokių miestelių visai nerandama. Ten esąs pažymėtas tik Panmunjom miestelis, kuris esąs 6 mylios nuo Kaesongo, taigi jau nebe neutralizuotoj zonoj. Greičiausiai prie to kinai ir bando klibti.

Tų derybų ligišioliniai rezultatai tokie: 1. Įvyko 10 posėdžių, kuriuose galų gale buvo susitarta dėl derybų dienotvarkės; 2. Įvyko 9 posėdžiai, kuriuose kalbėta dėl pirmojo dienotvarkės punkto — neutralios zonos vietos. Šiuo klausimu nieko nesusi-

tarta. Paaikškėjo tik tiek, kad komunistinė delegacija reikalauja, kad toji zona būtų 38 paralelė, o JTO delegacija pareiškė, kad ji su 38 paralele jokiu būdu nesutiksianti. JTO delegacija sutiktų, jei toji zona būtų nustatyta pagal dabartinę fronto liniją, arba kur nors toliau į šiaurę nuo jos. Kinų radijas pradėjo skelbti, esą JTO delegacija reikalaujanti, kad kinų ir šiauriečių kariuomenė pasitrauktų. Jie, žinoma, su tuo nesutinka. Spėjama, jog tai yra ženklas, kad kinai sutiks su dabartine fronto linija ir galės girtis, kad "privertė" JTO delegaciją nusileisti, tai yra, atsisakyti nuo didesnių reikalavimų.

Tikrasis priešas- sovietinis imperializmas

puotų egziliinių veiksmų konferencija. Šios konferencijos dabar įvyksta maždaug periodiškai, Laisvosios Europos komiteto veikimo ribose. Šį kartą konferencija įvyko Lietuvos pasiuntinybėje Washington'e ir pirminkavo jai min. P. Žadeikis, pavaduojamas Laisvosios Europos komiteto lietuvių sekcijos pirmininko V. Sidzikausko. Kitai tokiai konferencijai iš eilės pirmininkaus lenkai. Ji bus rugpjūčio gale, New Yorke.

Šioje konferencijoje buvo Washington'e įvyko sovietų oku-

Pereito mėnesio pabaigoje svarstoma, prieš ką okupuotųjų tautų egziliiniai veiksmai iš esmės kovoja — ar prieš komunistinę, ar prieš sovietų imperializmą. Prieita išvados, kad komunistas pats vienas, be sovietinės valstybės paramos, nebūtų toks pavojingas. Tad didžiausias pavergtų tautų priešas yra sovietinis-rusiškas imperializmas, kuriam komunistai tarnauja kaip įrankis.

Toliau konferencija konstatavo patirtus naujus deportacijų faktus ir telegramomis kreipėsi į Valst. Sekr. Acheson'ą bei JTO Gen. Sekr. Trygve Lie, prašydama imtis atitinkamų priemonių prieš tą nusikaltimą. Nutarta įteikti JT Gen. Sekretoriui atitinkamus memorandumus dėl užimtuose kraštuose vykstančio genocido, prašant išskirti tą klausimą JTO susirinkime. Rysium su deportacijomis numatyta rugsėjo mėnesį surengti demonstracijas su atitinkamais piketais prieš sovietų pasiuntinybę Washington'e ir jų delegacijos prie JTO New Yorke.

Konferencija išrinko trijų asmenų komisiją (čekų, rumunų ir lietuvių) sudaryti atitinkamai rezolucijai pavergtųjų tautų vardu dėl amerikiečio laikraštininko Oatis suėmimo ir kalnimo Čekoslovakijoje.

Konferencija buvo painforamuota apie Laisvosios Europos universitetą Strassburge. Tuo klausimu kalbėjo prof. Stanka ir V. Sidzikauskas. (Apie te universiteto įsteigimą buvo pranešta Dirvos 30 nr.). Pranešama, kad tuo tarpu numatoma priimti apie 100 studentų. Jie bus apgyvendinti bendrabutyje ir gaus stipendijas. Studentai ir profesorai būsią parinkti iš anapus geležinės uždangos atsidūrusių kraštų piliečių. Viena iš pagrindinių sąlygų studentams — pasižadėjimas grįžti į savo kraštą, kai tik jis bus išlaisvintas iš sovietinės priespaudos.

Lietuvių studentų parinkimas būsią vykdomas Vliko priežiūroje. Tam tikslui esanti sudaryta ir komisija Paryžiuje, kurioje yra dr. A. S. Bačkis, prof. J. Baltrušaitis ir kt.

Šioje konferencijoje numatytas kompetencijų pasiskirstymas tarp Laisvosios Europos ir vad. Vidurinės Europos komitetų. Numatyta, kad pirmasis daugiau veiks politine linkme, antrasis daugiau pasišvęs studijoms apie dabar pavergtųjų kraštų atstatymą juos išlaisvinus.

Laisvosios Europos Komiteto lietuvių sekcija rengia mažą enciklopediją apie Lietuvą ir studiją apie dabartinę padėtį Lietuvoje.

Bėgliai iš Lenkijos

Rugpjūčio 3 dieną Malmos aerodrome, Švedijoje, nusileido mažas sportinis lėktuvas, kuriame buvo trys jaunuoliai ir viena mergina — visi lenkai, iš Poznanės. Jie visi paprašė prieglaudos, kaip politiniai pabėgėliai.

Jų pasakojimu, jiems po nemažų pastangų pavykė patekti nariais į civilinį aviacijos klubą. Ten jie pasigamino savo lėktuvą. Lėktuvas pagamintas iš įvairiausių dalių: motoras lenkiškas, karbiuratorius amerikietiškas, kitos dalys vokiškos, švediškos ir t.t.

Lėktuvas trims asmenims, bet skrido keturiese. Anot jų, jie jau išvakarėse buvę įtarti ir lėktuvas buvęs saugomas, tačiau jiems pavykė sargybinius surišti ir išskristi. Po kiek laiko jų išskridimas buvęs pastebėtas, tačiau jiems pavykė pasprukti nuo besivejančio karinio lėktuvo, skrendant debesyse ir nuolatos keičiant kryptį. Jų lėktuvas greitis tik apie 80 mylių per valandą... Lėktuvas vienoj vietoj peršautas. Be to, jo durys esančios taip menkai padarytos, kad beskrendant atsidariusios ir vie-

nas iš skridusiųjų vos vos atsilaukę oro neištrauktas laukan.

Tai jau ketvirtas atsitikimas per paskutines keturias savaites, kad į švediją kas nors pabėga iš Lenkijos. Vieną dieną anksčiau atplaukė nedidelis lenkų laivas, kurio jūrininkai sukiilo ir pareikalavo pasukti į Švediją.

Švedijos visuomenė pritariama, kad pabėgusiųjų nereikia išduoti, tačiau vyriausybė nėra taip tvirtai nusistačiusi. Atskridusiųjų padėtis teisiškai kiek geresnė, kadangi jiems niekas negali prikišti nei maišto nei jokio kito nusikaltimo: lėktuvas buvo jų pačių ir jie visi savo noru atskrido. Bet iš kitos pusės švedai ir susirūpinimas apima: o kaip bus, jeigu daugiau ir daugiau pradės atskristi, atplaukti? Ramus gyvenimas drumsčiama...

Šiuo metu Lenkijoje vyksta naujas politinis valymas, ypač kariuomenėje. Nuteisti keli generolai, anksčiau buvę nepriklausomos bei slaptosios lenkų armijos kariai, dabartinę armiją irgi turėję atsakingas vietas.

Žaidimas tęsiasi

Prieš kiek laiko prezidentas Trumanas nusiuntė sovietų kaip ir prezidentui švernikui laišką su kongreso rezolucija, kurioje dėstomi draugiški jausmai rusų tautai ir noras taiknigai sugyventi. Ligi šiol ta rezolucija sovietuose nebuvo paskelbta ir nebuvo net minėta, kad ji yra.

Dabar švernikas atsiuntė laišką Trumanui, kuriame siūlo sušaukti penkių didžiųjų valstybių konferenciją, į tas penkias įskaitant ir raudonąją Kiniją.

Tai yra visai toks pats pasiūlymas, kurį Maskva siūlė prieš porą metų ir kuris dėl savo nenuoširdumo bei nerealumo buvo pripažintas, kaip nerimtas ir nesvarstytinas.

SUĖMĖ DAUGIAU KOMUNISTŲ

Šį antradienį FBI suėmė dar šešis komunistų veikėjus: iš Clevelando suimtas vietinis partijos organizatorius P. Frankfeldas ir jo žmona. Kiti suimti — R. Wood partijos pirmininkas Washington'e, G. A. Meyers, pirmininkas ir organizatorius Baltimorėj, Dorothy Rose Blumberg, iš Brooklyno, bet buvusi partijos vadovybė Baltimorėj, ir Baltimorės advokatas Braverman.

S. Šimoliūnienė, M. Tilindis, V. Toldas. Po \$1: P. Burneikis, P. Gudas, P. Kisieliene, prof. J. Šimoliūnas, S. Vazbys, A. Zailskas, D. Sabaliauskas — 60 ct.
Lietuvių Rašytojų Dr-ja

Jungtinių Tautų ir šiaurinės Korėjos bei kinų delegacijos išsina paliaubų derybų posėdžio. Kairėje vidury JT delegacijos pirmininkas viceadmirolas C. T. Joy, greta jo gen. maj. L. C. Craigie. Kairėje šiaurės Korėjos gen. Nam II.

IŠ LOS ANGELES

Lietuvių Tremtinių Savišalpos
Draugija

Los Angeles mieste, rugpjūčio 4 d. įsteigta Lietuvių Tremtinių Savišalpos Draugija, kurios vyriausioju tikslu yra teikti materialinę pagalbą lietuviams tremtiniais, kurie tokios pagalbos bus reikalingi. Susirinkime išrinktoji trijų asmenų valdyba pasiskirstė pareigomis taip: pirmininku — I. Šešplaukis, išdinku — F. Kudirka ir sekretorium — V. Karalius. Kandidatais liko — F. Masaitis ir V. Bakūnas. Steigiamasis susirinkimas nustatė nario mokestį — 1 dolerį mėnesiui, kurį visi tremtiniai, dalyvavę steigiamajame susirinkime, vietoje ir sumokėjo.

Lietuviškos dainos prie Ramiojo
Vandenyno

Lietuvių Dainininkų Klubas vieną paskutinių sekmadienių surengė išvyką į gražų parką prie Ramiojo Vandenyno netoli Laguna Beach — apie 65 mylios nuo Los Angeles miesto. Išvykoje dalyvavo apie 50 žmonių su 10 automobilių. Išsimaudę nepaprastai sūriame, net iki rūgštumo, Ramiojo Vandenyno melynname vandenyje, po gerų užkandžių vėsiaame parke išvykos dalyviai, kurių didžiausią dalį sudarė klubo choristai, padainavo gražių lietuviškų dainų, kurių atsidėję klausėsi kai kurie amerikiečiai. Tenai lietuviška daina skambėjo, tikriausiai, pirmą kartą.

Okupacinė kariuomenė
užima miestus

Šiomis dienomis Amerikos armijos pratimų programos eigoje, specialius karinės valdžios dalinys "užėmė" 9 Kalifornijos miestus — perėmė tų miestų administravimą. Kai kurių miestų galvos, "atsisakius" perduoti "okupantams" valdžią buvo uždaryti kalėjiman. Viena mieste kilo ir beveik incidentas: kažkurio būdu apie tuos pratimus nebuvo įspėtas vienas kalėjimo sargas. Kai "okupantai" atėjo perimti kalėjimą — jis grupelį vadovaujančiam karininkui grasinančiu tonu pareiškė, kad pagal vietos įstatymus niekas kitas su ginklu, išskyrus kalėjimo administraciją, negali būti įleidžiamas — net kariai. Ir jis žadėjo priešintis net jėga. Tik laiku atvykęs policijos viršininkas reikalą sutvarkė.

45 METAI WATERBURY "RŪTAI"

Vaterburio "Rūtos" draugija 45 metų gyvavimo proga rugsėjo 9 dieną rengia tos sukakties paminėjimą pas Zailskius, 431 Piedmont St., Waterbury, Conn. Vaterburio lietuviškų organizacijų vadovybės rūtiečiai kviečia tą dieną nerengti kitų parengimų, ir paskatinti visus lietuvius dalyvauti rūtiečių rengime. Parengimo vieta esanti graži, be to, net ir lietingas oras parengimui esąs nepavojingas, kadangi būsią gana vietos ir pastogė.

Lithuanian Weekly, published by Ohio Lithuanian Publishing Company, 6820 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio. Phone: ENdicott 1-4486. Issued in Cleveland every Thursday. Editors: Vincas Rastenis, Balys Gaidžiūnas.

Entered as Second-Class matter December 6th, 1915, at Cleveland under the act of March 3, 1879.

Subscription per year in advance: in the United States — \$4.00 in Canada — \$4.50, elsewhere — \$5.50.

Lietuviškas savaitraštis, leidžiamas Ohio Lietuvių Leidybos Bendrove, 6820 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio. Telefonas: ENdicott 1-4486. Iš-eina kiekviena ketvirtadienį. Redakto-riai: V. Rastenis, B. Gaidžiūnas.

Iregistruota kaip antrios klasės siunta 1915 metų gruodžio 6 d., Cleve-lande pagal 1879 m. kovo 3 dienos istatymą.

Prenumerata metams iš anksto: Jungtinėse Amerikos Valstybėse — \$4.00, Kanadoje — \$4.50, kitur — \$5.50.

KAS ir KUR

• I Švediją pabėgusių trijų lie-tuvių (nuo rusų laivo, plaukio-jusio Baltijos jūroje) tolimes-nį likimą išsprendė palankiai: jiems duota prieglaudos teisė ir Rusijos noras juos išgauti at-mestas.

• Komunistinės spaudos prane-šimu Maskvos Didysis Teatras minėjo 175 metų sukaktį. Minė-jime dalyvavę ir lietuviai: K. Petrauskas, J. Grybauskas, J. Stasiūnas ir kt.

• Ambergio (Vokietijoje) džio-vininkų sanatorijoje šiuo metu gyvosi 26 lietuviai. Ligoniai tu-ri sudarę savo komitetą, kuriam vadovauja K. Stankaitis.

• Iš Chicagos praneša, kad B. Vešotos sumanytos lietuviškos filmos sukimas, dėl atsiradusių nesusipratimų, sustoję.

• Kun. A. Trakis, lietuvių evan-gelikų organizatorius ir visuo-menininkas, evangelikų organi-zavimo reikalais lankėsi Montre-alyje, Kanadoje. Grįždamas iš Kanados į Chicago dvi dienas viešėjo Clevelande pas P. J. Ziūrius.

• Belgijoje neseniai mirė du lie-tuviai, laikinai Belgijoje įsikū-rę: V. Gajauskas ir Petras Ka-minskas.

• BALF centras pasiuntė pini-ų trims lietuviams neseniai pa-bėgusiems nuo rusų žvejų laivo i Švediją. Kol kas dar neskelbia-ma tų lietuvių pavardės, bet ži-noma, kad jie visi yra 19-25 me-tų amžiaus.

• Liet. knygos klubas išleido antrąjį laidą Dr. J. Balio suda-rytas "Lietuviškas pasakas". Knyga gausiai iliustruota, gra-žiai išleista. Viršelį dail. P. Au-gaus, o kitos iliustracijos dail. A. Vaičiūčio. 230 psl., kaina 2 dol 50 c.

• Brazilijos laikraščių praneši-mu, už komunistinę veiklą į sa-vo kilmės kraštus bus išsiųsti šie Stalinui pasidavę lietuviai: Alf. Kučinskas, Vl. Bukas, P. Černiauskienė ir M. Valentienė.

• Kun. St. Yla paruošė vaikams maldaknygę "Vardan Dievo". Maldaknygę iliustravo dail. P. Augius.

• Amerikos lietuvių vargonini-kų šiuometinis seimas įvyksta rugpjūčio mėn. 22 d. Kingston, Pennsylvania.

• Diplomuotas inžinierius Vy-tautas Izickas liepos mėn. pra-džioje iš Anglijos persikėlė gy-vinti į JAV. Laikiniai apsisistojo pas savo gimines New Britain, Conn.

Ne toj plotmėj

J. Tysliava Vienybės 31 nr. rašo "Žodį Rasteniui":

O tuo tarpu Vincas Rastenis sako, kad aš užsiminėju "smulkiais in-trigėmėmis".

Dirvos redaktorius atvirai, lyg ži-nodamas, tvirtina, kad aš rašinėju "sufrižuotus" pranešimus apie Ame-rikos Lietuvių Tautinę Sąjungą, ku-rios organu jis norėtų paversti savo laikraštį.

Aplamai, jis kalba su tokiu auto-ritetu, lyg, rodos, Amerikos Lietu-vių Tautinė Sąjunga būtų jo nuo-savybė.

Nenuostabu, kad dar prieš ALTS seimą iš tos pačios Dirvos pastogės buvo siuntinėjami "sufrižuoti" lai-šakai, kuriuose buvo reikalaujama Olio reizinacijos ne tik iš ALTS pirminin-ko, bet ir ALT vicepirmininko vie-tos...

Kokio — smulkaus ar stambaus — kalibro yra ši intriga, broli Vincai?

Turime pastebėti, kad šis da-lykas nepamatuoti keliama į asmeninę plotmę. Rastenis su Tysliava gali būti broliai, biči-liai, kūmai ir kas tik nori — visuomeninių reikalų tatau ne-liečia.

Dirva prieš porą savaitių ra-do reikalo atvirai prabiloti apie Vienybės pasirodžiusias "infor-macijas", kad suinteresuotieji

• Švedijos studentai šiais me-tais lankysis Vokietijoje ir pla-čiau susipažins su tremtinių stu-dentų gyvenimu.

• Iš Vokietijos pranešama, kad Vlikas nori pradėti leisti savo laikraštį. Ar tai bus tikslinga — yra labai daug abejojimų.

• Australijoje gyveną inžinie-riai siekia sukurti savo organi-zaciją. Iniciatyvos ėmėsi inž. B. Daukus, gyvenąs Sydney mieste.

• Kanadoje leidžiamas laikraš-tis "Laisvoji Lietuva" vėl per-sitvarkė ir išėjo didelio, ketu-rių puslapių, formato. Kaip daž-nai laikraštis eis — nepasakytą. Anksčiau ėjo vieną kartą per mėnesį.

turėtų galimybės, kaip tai ir buvo tada pasakytą, atskirti faktus nuo prasimanymų bei tyčia prikergtų aliuzijų. Prie to nėra reikalo ką bepridėti. Lieka kai ką pasakyti dėl naujų čia pacituotų aliuzijų.

Netiesa, esą "iš Dirvos pasto-gės" būtų skleidžiami reikala-vimai (!), kad, pav., A. Ols at-sistatytų iš tokių ar kitų pa-reigų. Tiesa tik tai, kad prieš seimą ALT Sąjungos nariai kal-bėjosi, tarėsi ar net ir susira-šinėjo apie tai, kokio nusistaty-mo laikytis įvairiais seime svarstytais klausimais, taigi ir vadovybės sudarymo klausimu. Čia visai nėra pamato klaus-ti, kokio laipsnio tai yra "intri-ga", kadangi toki pasitarimai yra natūraliausia narių teisė.

Pasitarimų rezultate seimas padarė sprendimus ir tie klausimai iki kito seimo baigti. In-trigavimu vadiname tik tokį at-vejį, jei kas, daugumos spren-dimu nepatenkintas, bando vė-liau "atsigriebti" gandeliais - pletkeliais.

Tiesa yra ir tai, kad Dirva apie ALT Sąjungą visada kal-ba, kaip apie savą, o ne kaip apie svetimą organizaciją. Čia tik netinka "nuosavybės" žodis, kadangi organizacija daug kam gali būti sava, tačiau nebūna daiktiska nuosavybė.

Iš Vokietijos

Miręs Vokietijos kronprincas Friedrichas Vilhelmas, vyriausio buvusio Vokietijos Kaiserio antrojo sūnus, palaidotas Hohen-zollernų pilies sode. Laidotuvėse dalyvavo apie 200 asmenų: še-mių narių, ankstyvesniųjų Vo-kietijos aristokratų. Kronprince-dukė Cecilija, kuri yra ištėkė-jusi už amerikiečio Elyde Har-

ris, iš Texas valstybės, taip pat buvo į laidotuvės atskridę.

Įdomu, kad miręs konprincas pirmojo pasaulinio karo metu vadovavo penktajai vokiečių ar-mijai ir kovėsi Verdune. Prancūzų pusėje tada jo priešu buvo Petain. Ir dabar abu, anų atmin-tinų mūsų vadai beveik vienu metu mirė. Petain mirė eidamas

95 metus nuo senatvės, o Fried-richas Vilhelmas eidamas 69 amžiaus metus nuo schlerozo.

Šiais metais Vakarų Vokiet-i-ja laukia rekordinio javų der-liaus. Ypatingai tiki gero kvie-čių derliaus.

Tuo po karo iš Čekoslovak-

jos buvo prievarta išvaromi vo-kiečiai. Vienok, kaip įvairūs re-ti specialistai, ypač porcelano pramonės specialistai, Čekoslo-vakijos tuometinės vyriausybės buvo sulaukyti. Dabar vokiečių spaudos šaltiniai teigia, kad Če-koslovakijoje tebegyvena dar 200,000 vokiečių.

IR VĖL PRAEITIS...

APIE BUVUSIO PREZIDENTO "PRIEŠMIRTINI PAREIŠKIMĄ"

V. RASTENIS

2.

Ar tikrai peranksti?

Draugo redakcija pareiškė didelį nepasi-tenkinimą tuo faktu, kad Naujienos paskel-bė šį dr. K. Griniaus pareiškimą. Esą da-bar ne laikas kalbėti apie tokius dalykus, kurie lietuvių tarpe gali kelti tik kartumus bei nesantį. Esą, nei pats dr. K. Grinius, kol gyvas buvo, to neskelbė, o dabar štai kažkas, jam mirus, ėmė ir neįskentė...

Visų pirma, tas Draugo nepasitenkini-mas neatrodo visiškai nuosirdus. Nes jo paties skiltyse yra buvę ir dabar pasitaiko nemaža tokių rašinių, kurie toli gražu ne-atitinka nusistatymo nutylėti susierzinimo sukelti galinčius praeities dalykus. Šį kar-tą Draugas susijaudino ir pasipriešino, tur-būt, daugiau ne dėl bendro "žaidų lietim", o tik dėl to, kad dr. K. Griniaus pareiškime krikščionių demokratų vaidmuo irgi gerokai "prieš plauką paglostytas"... Jeigu parei-škimo turinys atitiktų tik antraštę ("Tauti-ninkai ir Gr. 17"), tai vargu ar Draugas būtų protestavęs...

Iš tikrųjų, pareiškėti nuomonės apie da-lykus, įvykusius prieš 25 metus, neturėtų

būti peranksti. Šiuo atveju, galima sakyti, pareiškimas pasirodė kiek pėvelai. Daug geriau būtų buvę, jei jis būtų pasirodęs dr. K. Griniui dar gyvam tebesant. Tada bent gal būtų galima išsiaiškinti to pareiškimo autentiškumą, dėl kurio vietomis dabar yra pamato gerokai suabejoti.

Bet, pagaliau, tas autentiškumas ne taip jau labai svarbu. Kiekvieni atveju yra ne-abejotina, kad pareiškimas užrašytas dr. K. Griniui politiškai bei ideologiškai artimo žmogaus ir jis imasi sau atsakomybę dėl to, kokių įspūdžių bei nuomonių kils skaityto-juose apie patį pareiškėją. Svarbu yra tai, kad, jeigu į tokį pareiškimą žiūrime, kaip į tam tikrą dokumentą istorijai, jis kom-žiausiai turėtų klaidinančių elementų. Štai kaip tik dėl to ir yra svarbu, kad toki pa-reiškimai nebūtų per daug suvėlinti.

Išsivaizduokime, kad visi, susitarę ar savaime iš kuklumo, nieko nepasako apie tai dar kokius 25 metus, o po to pasirodo štai šitoks pareiškimas. Tuo metu tai būtų vie-nintelis žodis tuo klausimu, nes gyvųjų tarpe jau vargu ar bebūtų vienas kitas, kuris be-pajęgtų pareiškėti kitokią nuomonę ar kito-kių informacijų, galinčių nurodyti klaidin-gus tvirtinimus, galinčių bent atkreipti dė-

mesį abejotinus bei patikrintinus tvirtini-mus.

O tokių vietų, kurios reikalauja patik-rinimo, dr. K. Griniaus pareiškime yra — toli gražu ne visi jo tvirtinimai atitinka faktus. Šiandien dar yra kas atkreipti dė-mesį į tokias vietas, yra kas gali pagrįstai nurodyti, kur yra klaida ar bent abejotinas tvirtinimas. O vėliau — kas tai galėtų pa-daryti?

Todėl gerai, kad toks pareiškimas išei-na aiškėn dabar, o ne vėliau.

Ar yra pavojaus dėl šio pareiškimo kilti susierzinimui bei nesantaikai lietuvių tarpe?

Be abejo, kiekvienas, kas jaučiasi, jo nuomone, netiesiogiai palietas, smerkiamas ar įžeidžiamas, tas jaudinasi, užsimoja tei-sintis ir, ta pačia proga, priminti kitos ša-lies dėmes ar klaidas.

Tačiau, konkrečiai kalbant apie šį pa-reiškimą, jis tokio didelio pavojaus nesu-daro. Jame, jei yra tvirtinimų, kurie ma-žiau ar daugiau neatitinka faktų, klaidos neatrodo padarytos tyčia tendencingai infor-maciją iškraipant. Čia greičiausiai bus ly-giai pareiškėjo, lygiai pareiškimo užrašytojo atminties sušlubavimai, nekalbant jau apie partinio subjektyvumo spalvą, atitinkamai faktų atminimą nudažiusia.

Daugiau ginčų bei priekaištavimų gali sukelti autorių opinijos apie tą ar kitą faktą. Bet į opinijas, į faktų aiškinimą nėra ko žiūrėti ypatingai jautriai: kiekvienam valia yra faktus savaip aiškinti, savas išvadas dėl jų daryti. Ir dr. K. Griniaus ar J. Ke-dainio opinijos apie gruodžio 17 dienos per-versmą, apie jo rengėjus nėra gi kokia vi-

siems privaloma tiesa, kurią visi turėtų pri-imti, lyg koki be abejojimų tikėtina aprei-škima.

Šiomet kaip tik sueis 25 metai nuo to ligi šiol tiek skirtingų nuomonių tebeke-liančio gruodžio 17 dienos perversmo Lietu-voje. Tebėra gyvų visą eilę žmonių, kurie gali ir turi ko apie tai papasakoti. Teisin-gai dr. K. Griniaus pareiškime pasakytą, jog 25 metų laikotarpio "užtenka net į skau-džiausius įvykius pažvelgti rimtai, šaltai, galimai objektyviai".

Nors paskelbtasis dr. K. Griniaus pa-reiškimas nėra labai nusisekęs tokios nuo-monės patvirtinimas, bet vis dėlto galima ti-kėtis, kad dabar net tiesiogiai suinteresuotų asmenų pasisakymai gali būti jau bent vi-dutiniškai objektyvūs. Todėl šia proga grei-čiau reiktų ne sudrausti pasipasakojimus, bet gal net paskatinti. Tik viena sąlyga: mums visiems labiau reikalingas kiek gali-ma objektyvesnis faktų dėstymas, o ne opi-nijų, įsitikinimų skelbimas. Pliki tvirtini-mai, kad, pavyzdžiui, tas įvykis buvo Lietu-vos istorijoje "juodžiausia dėmė", "nusikal-timas", arba priešingai — "Augščiausiojo palaima", "išsigelbėjimas", "tautos genijaus apsišreiškimas", nieko nauja ir nieko naudin-ga tuo reikalu nepasako. Naudinga būtų autentiška informacija, kaip buvo, kodėl (pasakojančio nuomone) taip buvo, kas bu-vo galvota bei ko siekta vienaip ar kitaip pasielgiant. Tai būtų tikrai vertinga me-džiaga istorijai, ir daugeliui mūsų pačių. Iš to kiekvienas galvojęs žmogus jau pats susi-darys išvadas, ar tai buvo "dėmė", ar "pa-

laima". Tokią medžiagą skelbti dabar jau nebūtų peranksti.

Dirbtinis baubas.

Vis dėlto dr. K. Grinius (ar J. Kedainis) savo pareiškimą pagrindžia kitokių tikslu bei kitokia priežastimi. Pareiškime nuro-dyta, jog tarp ko kita, šis pareiškimas daro-mas dėl to, kad "tautininkai savo propaga-ndą apie "gruodžio 17-sios misiją" permeta į Ameriką, ir aš jaučiu pareigą savo pareiški-mu sukludyti jų demagogiją"...

Kas bent kiek seka lietuvių tautininkų veikimą Amerikoje, tas puikiai žino, kad jokios propagandos apie "gruodžio 17 d. mi-siją" jie neveda. Jos neužtiksi ne tik Ame-rikoje, bet nei kur nors kitur. Jokių pa-minėjimų, jokių straipsnių spaudoje tuo klau-simu nematyti. Faktiškai tokia "propagan-da" tautininkams visai neaktuali, kiek tai liečia ateitį. Ir kiek liečia praeitį, nebūtų galima nurodyti jokio dėmesio verto atsiti-kimo, kur iš tautininkų pusės, jų iniciatyva pastaraisiais pokariais laikais būtų kas ėmęsis įrodinėti to įvykio išganingumą. Kaip žinoma, tautininkų ir ne tautininkų tarpe (vartojant šį pavadinimą, kaip tam tikros politinės grupės ar visuomeninės srovės var-dą) yra manančių apie tą įvykį labai tei-giamai, yra manančių ir gana kritiškai. Šian-dien tikrai nėra ypatingai aktualu ir svarbu dėl vienokios ar kitokios pažiūros tuo klau-simu kovoti ir vesti kokią nors propagandą.

Tas klausimas, kiek jis pastaruoju lai-ku paliečiamas, paprastai paliečiamas ne tautininkų iniciatyva. Į tokius palietimus

SIMTANUOSIMTINIS LIETUVIS

Jonas Pakrantis Amerikoje

Vyt. Alantas

Ar senovės lietuviai tikrai neturėjo šventovių?

Siemet lietuviai mini savo krikšto 700 metų sukaktuves. Šimtanoosimtinis lietuvis Jonas Pakrantis dažnai apie tai pagalvoja, dirbdamas fabrike ir labai apgalvėstai, kad apie tą didįjį Lietuvos istorijos įvykį mūsų praeities tyrinėtojai tiek mažai terašo spaudoje. Tiesa, pasirodė vienas kitas straipsnelis laikraščiuose, bet jų rašinių autoriai pasitenkino labai bendrais samprotavimais, kuriuos mes jau žinojome iš Lietuvos istorijos vadovėlių ir tuos straipsnius tebuvo tiek nedaug, kad tikrai nesijunti gyvenęs didžiaisiais jubiliejaus metais. Nesinorėtų tikėti, kad mūsų istorikai neturėtų medžiagos apie pirmąjį Lietuvos krikštą: greičiausiai redaktoriai "nesugeba" jos iš jų išgauti...

Pagaliau, juk ta proga nebūtina reikia kalbėti tik apie krikštą: būtų labai įdomu daugiau patirti ir apskritai apie ano meto politinę, tikybinę bei kultūrinę Lietuvą. Reikia kalbėti apie krikštą, bet kodėl ta proga nepakalbėti ir apie senąjį lietuvių tikėjimą, apie kurį mes tiek mažai nežinome? Įvedus krikščionybę Lietuvoje, apie vadinaimą stabmeldybę buvo arba vengiama kalbėti arba buvo kalbama su didžiausia panieka, pašaipai ir net su pasibjaurėjimu. Taip apie Amžinosios Ugnies garbintojus kalbėjo naujojo tikėjimo skelbėjai, ir mes tai galime šiandien suprasti, bet kodėl mes negalėtume šiandien į senąjį lietuvių tikybą pažvelgti

šilčiau, ramiau ir su tam tikra pagarba ir net meile? — dažnai Pakrantis klausia save. Juk šiandien ji niekam nebepavojinga: Amžinosios Ugnies garbintojai iš pilikalnių nebeprisikels, o tuo tarpu toji tikyba buvo didėle Lietuvos istorijos gadyne, be abejo, didesnė už krikščioniskąjį laikotarpį, kurio pradžioje Lietuva galybė trumpą laiką iškiliusi, ėmė smukti.

Peršokdamas nuo didžiųjų ant šalutinių problemų, Pakrantis prisimina ir senųjų lietuvių šventovių klausimą. Ką mes žinome apie tai? Šventieji ažuolynai, aikštos, ramovės... Dėl romantiškumo labai romantiška, bet nieko tikslaus. Iš istorijos vadovėlių mes žinome, kad šventuose ažuolynuose vaidilutės kurstė Amžinąją Ugnį, bet ar mes jau turime galvoti, kad tai jų kurstoma ugnis panėsėjo į pusbernių laužą naktigonės metu? Vasara, kada šilta ir gražios naktys, gerai, bet juk Amžinoji Ugnis turėjo kurentis rudenį ir žiemą, kad darganos ir pūgos siausdavo. Šventieji aukurai negalėjo būti grynai ore, nes per didžiulius žiemos šalčius ir pačios kurstytojos būtų sušalusios, o, užėjus liūtimis, ir rūpestingiausiai saugomas laisvą sunku apsaugoti nuo užgesimo.

Pagaliau, kaip su maldininkais? Sakysime, didžiosios šventės vykdavo vasaros metu, bet juk gi mes negalima įsivaizduoti, jog žmonės atsimeldavo vasarą visiems metams, o žiemą visai pamiršdavo savo dievus ir

šventoves! Vadinasi, šventavietės turėjo būti lankomos apskritus metus, juo labiau, kad lietuviai buvo religinga tauta. Jei pastatai, bent kokios nors pašūnės, kur pasislėpdavo vaidilutės ir maldininkai užstojuos blogiems orams.

Yra dar ir trečias dalykas: prie kiekvienos šventovės gyveno vaidilos, jų tarnai ir vergai. Jie negalėjo gyventi po gryną dangum. Vadinasi, taip pat turėjo būti kokios nors gyvenamiosios pastatų. Be to, juk reikėjo ir sandėlių aukoms sukrauti, maisui laikyti, gal ūkio padargams sudėti ir t.t. Kiekviena ramovė greičiausiai panėsėjo į kaimą, gal ir į miestelį su savo gatvėmis, aikštėmis ir savo tam tikrais, gal būtų, savotiškos architektūros pastatais. Kaip tie pastatai atrodė? Koks buvo namų planas? O gal tai buvo laisvas, "kurortinis" pastatų išmėtymas tarp medžių?

Mūsų istorikai, rodos, labai lengva ranka atmeta bet kokią idėją apie bet kokių senovės lietuvių šventovių buvimą. Jei šventimaučiai istorikai mėgina apie tai prisiminti, tai mūsiškiai "likviduoja" juos vienu žodžiu "nežinišiai", bet patys tuo klausimu per nepriklausomybės laikotarpį nieko nėra davę. Galimas dalykas, kad kažin kur kažin kokia mūsų mokslo žurnale ir buvo kažin kada kas nors parašyta apie senovės lietuvių šventoves, bet atskiros knygos apie tai tikrai niekas neišleido. Atrodo, kad apie lietuvių se-

nąjį tikėjimą mes vengiame kalbėti "pagal tradiciją". Vienas dr. J. Šliupas buvo išleidęs knygą apie senovės lietuvių dievus. Pakrantis ją turėjo ir sklaidė ir labai apgalvėstai nepasidėmęs jos su savim. Kiek jis dabar atsimena, tai buvo lyg ir savotiškas senųjų lietuvių dievų katalogas — sąrašas, tačiau, kiek tas knygas buvo parašyta moksliškai, jis nebeatsimena.

Jei mūsų archeologai tvirtina mūsų prosenelių turėjus aukštą kultūrą, tai jie turėjo turėti ir savotišką individualią architektūrą. Jei senovės tyrinėtojas sako: "Neišliko jokių liekanų, nėra, kur pasislėpdavo vaidilutės ir maldininkai užstojuos blogiems orams."

Nors visi buvo įsitikinę, kad tankų puolimo pavojus praėjęs, bet nerimo vis dar buvo mieste, nes vokiečių vis dar nesimatė. Negalima nepaminti, kad antradienį Raudonojo Kryžiaus seserys atvežė mums kelias pintines gerų sumuštinų su kumpiu. Visi buvo peralkę, gi mes, pirmieji, nebuvoome akių sumerkę dvi naktis ir jau trečia dieną nei kąsni duonos burnoj neturėjome.

Antradienį jau buvo susiformavęs šaulių Sąjungos štabas ir dėjo pastangų perimti miesto gynimą į savo rankas. Veikė jau ir Kauno Miesto Komendantūra. Komendantas paskambino mums telefonu ir painformavo, kad nuo šios minutės radiofonas bus tiesioginėje komendanto žinioje. Visus pranešimus ar informacijas duosianti komendantūra. Šito mes kaip tik ir norėjome. Daug lengviau, kai visą atsakomybę perima kitas. Tačiau tą komendanto valdžią mažai pa-

•PAKELIUI I MIRTĮ — B. Gaidžiūno aprašymai apie pergyvenimus vokiečių kalinimuose. 231 pusl. Kaina \$1.00

KAI RADIJAS ŠAUKĖ PRIE GINKLO

Karo pradžia ir sukilimas Lietuvoje prieš 10 metų

(Tęsinys iš pereinamo numerio)

Nežinia ar vokiečiai mūsų šauksmą išgirdo, bet netrukus po jo virš Kauno pasirodė vokiečių lėktuvai ir išraišė dūminį ratą ore. Kai kas aiškino, jog tuo jie duoda ženklą, kad Kaunas vokiečių kariuomenės apsaugos ir nėra ko bijoti. Ką jis iš tikrųjų reiškė — nežinia, bet jis gerokai gyventojus apramino. Gi tuoj po to bombonešų eskadrilės praskrido mūsų nurodyta kryptimi. Tankai neatvažiavo. Vėliau teko girdėti pasakojant, kad lėktuvai tankų koloną sudaužė prie Karmėlavos. Ar tai buvo ana, kurios bijojome, nepaaiškėjo. Ji nebuvo tokia didelė, kaip buvo pranešta.

Nors visi buvo įsitikinę, kad tankų puolimo pavojus praėjęs, bet nerimo vis dar buvo mieste, nes vokiečių vis dar nesimatė.

Negalima nepaminti, kad antradienį Raudonojo Kryžiaus seserys atvežė mums kelias pintines gerų sumuštinų su kumpiu. Visi buvo peralkę, gi mes, pirmieji, nebuvoome akių sumerkę dvi naktis ir jau trečia dieną nei kąsni duonos burnoj neturėjome.

Antradienį jau buvo susiformavęs šaulių Sąjungos štabas ir dėjo pastangų perimti miesto gynimą į savo rankas. Veikė jau ir Kauno Miesto Komendantūra. Komendantas paskambino mums telefonu ir painformavo, kad nuo šios minutės radiofonas bus tiesioginėje komendanto žinioje. Visus pranešimus ar informacijas duosianti komendantūra. Šito mes kaip tik ir norėjome. Daug lengviau, kai visą atsakomybę perima kitas. Tačiau tą komendanto valdžią mažai pa-

BALYS GRAZULIS

jutome — ji pasireiškė keletu paskyrimų provincijoje (skyrė Laikinoji Vyriausybė) ir keletas įsakymų Kauno Miestui.

Veikimo sąlygos normalėjo ir radio programą teko praplėsti — žygio dainų ir maršų muzikos nebeužteko. Tuo metu visa meninės programos našta praktiškai gulė ant radiofono režisieriaus pečių, asistuojamo pirmojo eilės buv. vyriausio pranešėjo, pranešėjų ir radiofono pianisto. Bet M. paliko kaip ir buvęs lyg ir radiofono viršininku, kurio žinioj buvo ir mano vadovaujamas partizanų būrys.

Tą dieną, dar šuviams mieste tebeįsiskandant, buvo kreiptasi į operos solistus bei dramos aktorius tautos radio programai. Malonu sakyti, kad nei vienas jų neatsisakė.

13. RADIOFONO APSAUGA PERIMA ŠAULIŲ SĄJUNGA

Kai sužinojau, kad veikia šaulių Sąjungos štabas, nedelsdamas nuėjau pas M. pasikalbėti.

Buvau nepaprastai išvargęs ir norėjau pailsėti. Be to, praktiškai, būrio eilėse tuo metu buvo daugumoje svetimi radiofonui žmonės. Radiofono tarnautojai turėjo nueiti prie savo tiesioginių pareigų, kurių, programai vykstant, buvo daug. Turėjau darbo ir aš. Reikėjo gi padėti ir M. Juk buvau lyg ir jo vaduotojas. Pagaliau, lengviau būtų buvę ant širdies, kad kas nors autoritetingesnis spręstų kokių pareigų ir priemonių reikia radiofono apsaugai. Juk vis dar buvo skaitomasi su pakar-

totinos rusų invazijos galimūmu. Tai išdėstęs paprasčiau M. susisiekti su šaulių Sąjungos štabu ir paprašyti jo perimti radiofono apsaugą. M. mano pasiūlymą pritarė. Sutiko ir šaulių Sąjungos štabas. Tuoj po pietų atėjo štabo paskirtas leitenantas P. ir perėmė iš manęs būrio vadovybę. Deja, visiškai pasilicuoti nepavyko, teko likti naujojo vado padėjėju. Jis spyrėsi, kad prie jo būtų žmogus, turįs būrio pasitikėjimą, pažįstas žmones ir radiofoną. Tačiau tuo padėjėju tebuvo tik iš vardo. Telikau, taip sakant, ryšininku tarp apsaugos būrio ir radiofono.

Radiofono apsaugą perėmus šaulių Sąjungai, mums, radiofono žmonėms, ne tik palengvėjo, bet ir tam tikras saugumo jausmas apsiatė.

14. VOKIEČIŲ ŽVALGAI RADIOFONE

Antradienį, apie ketvirtą valandą po pietų, Daukanto gatvėje pasigirdo minios ūšesys. Jis kilo ir augo į visą tvarką. Nustebinti tokio staigaus triukšmo išbėgome į gatvę Gi žiūrime — didžiausios minios apsupti žygioja du vokiečių kariai.

Sutikom juos susidomėję ir nudžiugę: jei vokiečiai jau čia, tai rusai, turbūt, nebegrįš.

Vienas jų, leitenantas (kitas buvo puskarininkas) tuoj perdavė savo vadovybei pranešimą, kad Kaunas nuo bolševikų išvalytas ir kad visam mieste tvarka atstatyta, kad Kauno gynėjai juos — žvalgus priėmė entuziastingai.

(Bus daugiau)

kai kada kai kas ir vienaip ar kitaip atsiliepiama. Vienas, turbūt, žymiausių tokių atsitikimų prieš porą metų buvo kaip tik dėka to paties dr. K. Griniaus ir jo talkininko. Tada atsiliepė gen. Plechavičius, atsiliepė gana griežtai, kategoriškai, bet kalbėdamas grynai savo, o ne kurios nors visuomeninės grupės vardu. Tačiau tas diskusijas išprovokavo ne gen. Plechavičius, o dr. K. Grinius arba jo žodžius spaudai perdavinėjęs, herods, J. Šalna, ar kaip jis ten buvo pasirašęs.

Ir iš viso, ne tik apie patį perversmą, bet ir apie poperversminį režimą, iš tautininkų pusės šiuo metu netenka matyti jokios jų pačių pradėtos propagandos, o tik vienas kitas atsiliepimas į nuolat ir nuolat kartojamą priešingą propagandą.

Tad išeina, jog dr. K. Griniaus pareiškimas yra atsiradęs dėl nesamos priežasties... Ir jo tikslas — sukludyti demagogiją, kurios iš viso nėra.

Sukludyti demagogiją... O, jeigu jau apie demagogiją būtų kalba, tai tektų pripažinti, kad dr. K. Grinius kiek per daug pasitikėjo savo pareiškimo galybe.

Jei pareiškimas būtų net ir visais atžvilgiais labai rimtas, tai prieš demagogiją jis negalėtų atsiliepti: jam tada būtų dar sunkiau atsiliepti nei dabar, kada tame pačiame pareiškime demagogijos ne visur yra išsisaugota (ar net kalbur nesisaugota...).

Kaip tik šis pareiškimas duoda pakankamai daug progos paleisti į apyvaratą gana apšiai demagogijos, labai nemalonių lygiai pačiam pareiškimo autoriui, lygiai jo atstovaujamai politinei grupei.

Šiuo atveju tai yra šūvis ne prieš koki demagoginį triukšmą, bet šūvis višioje tyloje. Todėl atrodo, kad šio pareiškimo tiks-

las lyg ir būtų buvęs ne sukludyti demagogiją, (kuri galėjo būti regima tik vaizduotėje), bet ją eventualiai sužadinti. Nebūtų labai nuostabu, jei šis tikslas pasirodytų bent iš dalies ir pasiektas... Nes, jeigu šaukiama, tai kartais ir atsiliepiama...

Abgraiomis...

Pareiškimo įvade tarp ko kita yra pasakyta, kad kalbamojo perversmo faktinės ir psichologinės šaknys siekia net ankstyvuosius Lietuvos nepriklausomybės laikus, todėl čia būsimi padaryta platesnė demokratinio režimo apžvalga, kadangi perversmo priežasčių esą reikia ieškoti to režimo sukurtuose sąlygose.

Mintis, be abejo, teisinga. Gaila tik, kad toji apžvalga padaryta labai abgraiomis. Tai krinta į akį kiekvienam skaitytojui, todėl užteks čia padaryti tik vieną kitą pastabą dėl tos apžvalgos tikslumo.

Sakysim, liečiamas laikotarpis prieš Steigiamąjį Seimą. Štai kaip pareiškimo autorius "nušviečia" tą, jo paties teigimu, reikšmingą laikotarpį. 1920 metų pradžioje Kaune buvęs kariuomenės sukilimas. (Koks tai sukilimas, kiemo paskatintas — nepaminti). Tautininkai išsiganę. (Kodėl tik tautininkai?). Kiti suprastę, kad tautininkai vieni nesugebės palaikyti tvarkos. (Kodėl vieni? Argi tada vyriausybė buvo vienu tautininkų sudaryta? Kodėl pareiškimo autorius, davęs tokias tikslas žinias, kiek kokios partijos atstovų buvo katreime seime, nepamino, kas buvo kalbamu laiku vyriausybėje?) Pareiškimo autorius apsilankęs pas prezidentą Smetoną, kuris padėti

nupiešęs gana pesimistiškai. Dr. K. Grinius paklausk, kodėl neskelbiami Steigiamosio Seimo rinkimai. A. Smetona sutikęs, kad tai reikia daryti, tik nusiskundęs, kad dar nėra rinkimų įstatymo, bet pažadėjęs įsakyti tuojau tą įstatymą parengti.

Tai ir viskas. Ar daug čia galima pamatyti faktinių ir psichologinių priežasčių po kelerių metų įvykusiam perversmui? Svarbiausias dalykas, kurį pareiškimo autorius pabrėžia, yra, kad A. Smetonos nusiskundimas rinkimų įstatymo nebuvimu jam buvęs juokingas...

Žinoma, kas dabar patikrins, ar A. Smetona tada skundėsi įstatymo nebuvimu, kaip labai svarbia klūtimi, ar tik konstatavo faktą, jog to įstatymo dar nėra? Bet čia tinka pridėti ir tai, ką dr. K. Grinius nutylėjo. Būtent, kad po to pasikalbėjimo, įvykusio metų pradžioje, tą pačių metų gegužės 15 dieną jau buvo ne tik įstatymas, bet ir pats Steigiamasis Seimas. Tai gi prezidentas ir vyriausybė to reikalo tikrai nenuėdė.

Teisybė, kad Steigiamosio Seimo rinkimus laimėjo krikšč. dem. blokas, kad tautininkų grupė negavo nei vieno atstovo. Dėl ko, gali būti įvairių aiškinimų, bet visi tie aiškinimai primena garsų posakį "mądry polak po szkodziu" (gudrus lenkas po nelaimės). Man, pavyzdžiui, atrodo, jog anais laikais rinkimuose (kaip ir dažniausiai būna), nulėmė labai toli einą pažadai, kurie, žinoma, tikrumoje tik labai maža dalimi tegalėjo būti ištesėti. Tautininkų rinkimnėje propagandoje buvo pabrėžiama, kad, girdi, nesugundykite tuščiais pažadais, pagalvokime rimtai, ką galima padaryti. Tas, žinoma, neimponavo. Toks balsas demago-

giškos rinkiminės agitacijos buvo tiesiog rėkė užrėktas. Nors dr. K. Grinius ir tvirtina, kad į anuos rinkimus tautininkų grupė išėjo, kaip piniggingiausia, tačiau tikrumoje to nebuvo matyti. Piniggingiausios partijos atrodė kaip tik krikšč. demokratai ir liaudininkai, nes jų plakatais buvo nulipintos net kaimų tvoros ir sienos, o tautininkai, matyt, neturėjo tiek pinigų, kad galėtų išspausdinti tiek daug plakatų. Tautininkai, pagaliau nevertėjo tokių plakatų, kaip sakysime liaudininkai. Atsimenu vieną labai plačiai išlipintą liaudininkų plakatą, nukreiptą prieš krikščionis demokratų: storas kunigas įsikinkęs ūkininką į žagrę ir aria, o botago vietoj muša jį rožančium... Žinoma, tas plaktas ne visus įtikino. Priešingai, dievotiesiems žmonėms tai buvo tik ženklas, jog ta partija eina prieš kunigus, todėl nereikia už ją balsuoti... Tačiau tas negudriai sugalvotas plaktas yra pavyzdys, kokių priemonių buvo griebtasi rinkimų agitacijoje.

Tautininkų ano meto vadai buvo, matyt, daugiau teoretikai, su geroku konservatyviškumo atspalviu. Jie nesuorganizavo priemonių masėms patraukti, matyt, tos, kitių grupių pradėtos vartoti masėms patraukti priemonės jiems atrodė net atgrasios, nesąžiningos, tad rinkiminėje agitacijoje jie buvo, palyginti, pasyvūs, taigi jų balsas tame ryškiai demagogiškame agitacijos triukšme masių beveik net ir nepasiekė.

Reikia pripažinti, kad dr. K. Grinius žymia dalimi teisus, kada jis sako, kad tautininkų vadai anuo metu nepareikšė visai aiškos programos. Krikšč. demokratai tada skelbė, kad dalinsime dvarus, paliksim žemės po tiek ir tiek, liaudininkai skelbė, pa-

likši žemės dar po mažiau — tai buvo visiems aišku. Tuo tarpu tautininkai tuo anuo metu opiu žemės klausimu tikrai nieko masėms patrauklaus nesakė. Jie kalbėjo, kad nereikia skubėti, žemės reformą reikia daryti ekonomiškai tam gerai prisirengus, reikia nesuardyti žemės ūkio produktų, bet tai buvo daugiau konservatyvių kitų grupių programos kritika, gal išmintingas, o gal ir perdėtas atsargumas, bet ne išdėstymas, ką konkrečiai siūlo. Tokiomis sąlygomis, žinoma, kitų partijų gausingiems agitatoriams užteko paleisti gandrą, kad tautininkai tai yra dvarininkų partija ir baigta. "Turtingieji" tautininkai, atrodo, neturėjo jėgų suorganizuoti tokioms agitatorių minioms, kaip "vargšai" liaudininkai ir krikščionys demokratai, kad galėtų tokį gandrą nukovoti...

Be to visai rimtai atrodė dr. K. Griniaus bandymas perversmo šaknis įdiegti į tautininkų grupės neva antiparlamentinį ir net monarchistinį nusistatymą. Parlamentinės tvarkos veikimo kritika, pirštu parodymas į neigiamus jos pasireiškimus (demagoginės priemonės rinkimuose, savotiškas rinkimų įstatymo išaiškinimas tam tikrų grupių naudai jau po rinkimų ir t.t.) iš tikrųjų juk nėra principinis nusistatymas prieš parlamentinę sistemą. Pavyzdžiui, argi galima būtų patį dr. K. Grinių palaikyti parlamentinės tvarkos priešininku, kada jis teigia, jog 1926 metų seime antivalstybiška buvo ne tik visą opoziciją, bet taip pat ir koalicijon įtrauktos mažumos, kurios, taip išeina, vyriausybę rėmė tik šantažo pagrindu...

(Bus daugiau)

nauja knygelė vaikams "Lapės pasaka" (\$1.10), J. Krumino romanai "Naktis viršum širdies" (\$1.50) ir V. Pēteraičio mažasis lietuvių angl. žodynas (\$2.00).

JAUNOJI KARTA

DIRVOS skyrius jaunimui

Lietuvos klevieno mėsos trečių savaitė. • Redaguoja ALDONA AUGUSTINAVICIENE • 4579 West 187th Street, Cleveland 11, Ohio, U.S.A. Tel. CL 6881.

MES STOVYKLAUJAM

Dar Lietuvoje pradėtas jaunimo stovyklavimo paprotys tęsiamas ir išeivijoje. Daugiausia stovyklauja organizuotas jaunimas: skautai bei ateitininkai. Stovyklaujančių tarpe galima rasti ir subrendusių jaunuolių ir mažamečių vaikų. Čia jie gražiai susigyvena ir suauga į vieną lietuvišką šeimą. Tokias stovyklas išeivijoje mes norėtume pavadinti lietuviško atsinaujinimo židiniais, o jaunimą išvyksiantį į stovyklą vadintume jaunimu, išvyksiantį lyg ir į Lietuvą.

Dažnai sielojomės, kad svetimuose kraštuose taip mažą teigiamą duoti savo jaunimui lie-

tuviškos aplinkos. O tokioje stovykloje, iš kiekvieno kampo byloja gyvyje Lietuva. Stovyklų programa paprastai taip būna sutvarkyta, ir visos gyvenimo stilius taip paruoštas, kad, be jokios abejonės, tas trumpas stovyklinis gyvenimas tampa svarbia moraline bei tautine mokykla mūsų jaunimui.

Dėl to mums kartais labai sunku suprasti, kad ir organizuotas ir galimybių turis jaunimas į stovyklas nevažiuoja. O užuot naudojasis gamtos grožiu ir puikia lietuviška aplinka, bevelia tūnoti miestuose.

A.

IŠ STOVYKLINIO LAIKRAŠTELIO

Neringos tunto skautės stovyklauja. Ar pavyks joms Amerikos gražioje gamtoje atkurti lietuviškos gamtos prisiminimą? Ar vyresniosios atsimins, kaip buvo Lietuvoje, o mažosios, besiklausydamos medžių ošimo ir besigerėdamos ryto gražumu, ar pajus, kad dar mieliau ošia Lietuvos miškai ir dar gražesni rytai mūsų brangioje tėvyneje.

Suradusios jaukios gamtos kampe, mes susibūrėm, kad viena kitą geriau pažintumėm ir skautišku įpročiu stovyklaujamos gamtos artume apmąstytumėm savo skautiškiąsias pareigas. Tada, kai po mėlyno dangaus skaidrumo mes ryškiau juntame savo širdies plakimą ir aiškiau sugebame save suprasti bei įvertinti, tada ir skautiškoji sąžinė stipriau į mus prabyla: aš esu skautė, o ką gi padariau ypatingesnio, kuo išsiskiriau iš daugelio kitų mergaičių? Ar buvau kitoms lietuviškoms pavyzdys, ar...?

Sveiki, mieli svečiai, "Dobysos" vardo tunto stovykloje! Ar pastebėjot mūsų Rūpintojėlį, berymantį prie pakrypusios tvorėlės, Jis pas mus iš Lietuvos atkeliavo.

Ar pastebėjot ir mus, bent kiek pasikeitusias mažasias ir didžiasias laukų bei miškų skautes? Mat, visą savaitę buvom išvykusios. Kur?... Tikrojon Lietuvon.

Vasaros rytą, maldos susikaupime mes prašome Dieva, kad giedria nuotaika ir linksmu veidu pajėgtume Jam tarnauti. Mes pakeliame Lietuvos, Amerikos ir skautų vėliavas, giedame himnus ir gerbiame jas. Draugininkė skaito stovyklos viršininkės įsakymus. Paskui prie pareigų ir darbų! Mūsų mažą visuomenę, pasiskirstiusi pareigomis, mieliai tarnauja vieni kitiems ir atlieka kasdienio gyvenimo darbus. Šalia to mes mokomės skautiškojo mokslo, įsigyjame įvairių specialybių ir išmokstame vyresniųjų klausyti. O tų vyresniųjų taip daug: skilatininkė, draugininkė, tuntininkė, stovyklos viršininkė ir visos skautininkės. Stovykloje mes dainuojame, stebim gamtą, arčiau prie jos prieidami, darome iškilas, žaidžiame įdomius žaidimus, ir mokomės savarankumo. Mes susidraugaujam ir, pažinusios viena kitas, šnekame laisvalaikiais ir daug gražių minčių ateina į mūsų jaunas galvas. O vakare...

Tie skautiškieji vakarai prie laužo! Po vakarinės maldos, nuleidę vėliavas, mes būriamės prie laužo. Mes dainuojam, juokiamės ir vaidinam, laužas liepsnoja ir, jo atšvaitėje ateina

NAUJUMŲ JIEŠKOJIMAS

Readers Digest vieno straipsnio nuomone, modernieji Amerikos architektai, projektuodami namus, labai daug kalba apie gyvenamuosius kambarius, žaidimo kambarius, valgomuosius ir pan., bet niekada apie galvojimo kambarį. Galvojimo kambarys čia primenamas dėl to, kad naujaisiuose namuose tie visi kambariai virsta savotiškai sujungtais plotais ir mastančiam žmogui sunku ten beatrasti vienišą kampelį. O modernioji statyba iš butų išmetusi duris, sujungusi kambarius ir papuošusi stiklinėmis lauko sienomis, juos padarė savotiškais viešomis buveinėmis dažnai be individualumo ir privatumo jausmo.

Ogi norėtusi kartais žmogui užsidaryti, užsidaryti dūmėjimams ir mąstymams. Šalia individualizmo trūkumo, tuose naujuose namuose pasigendama, bet kokios gyvenimo tradicijos. Čia negalima rasti jokių užkampų, kuriuose slėptų buvusių kartų jau pasenę, ir visada tiek daug bylojantys daiktai, jūs nematysite čia ir paslaptingų spintų su užsilikusiu šeimos sidabru, nei senų giminės nuotraukų, nei bereikalingų apdulkėjusių esą atsiminimų priešais; atsiskaitę jungti praeities ir dabarties, juose neatrasit jokio kartų tęstinumo.

Dažnai ir mums, gal ir neįsigilinus į esmingųjų Amerikos gyvenimą (o gal ir ne visai Amerikai vienodai būdingų) metasi į akis perdėtas amerikiečių naujųmų jieškojimas. Ir mums atrodė, kad tai ne vien tik augšto standarto gyvenimo reikšmės ir ne vien tik praktiškumo padarinys, kad amerikiečiai per greitai keičia gyvenamuosius namus, automobilius ir t.t. At-

rodo, lyg jie tikrai nenorėtų prisirišti prie daiktinės gyvenimo aplinkos, nenorėtų joje jieškoti savo paliktos sielos dalies, apie kurią taip daug ir prasmingai yra rašę didieji prancūzų rašytojai.

Jaunoji Amerikos karta skubiai parduoda savo tėvų palikimą, kad galėtų tuojau susikurti naują, vadinamąją savo aplinką. Tai siekia dar toliau. Jaunieji amerikiečiai jieško iš esmės visokeriopo gyvenimo naujumo ir nori atsiskirti senojo gyvenimo stiliaus, dažnai vadindami bet kokią praeitį "old fashioned". Taip galvojant reikia nepuostelėti gyvenimo tradicijų, paveikti prisiminimus, nenorėti pažinti praeities ir visa tai tikrai pavadinti moderniuoju "old fashioned" terminu. Bet argi tai tikslinga?

Jeigu gyvenimas ir eina pirmyn, tai pats žmogus yra tas sujungėjas praeities ir dabarties. Atstovaudamas dabartį, jis savyje nešioja visų praeities paveldėjimą.

Atsisakant praeities reikia paneigti netikėtai gyvenimu patyrimą, užmiršti tradicijas, bet nebevertinti ir bet kokio autoriteto. O tikroji gyvenimo išmintis teisingai liepia, pasisėmus stiprybės iš praeities, kurti dabarties ir ateities gyvenimą.

Savaime suprantama, perdidelis sustingimas vietoje būtų žmoniškos pažangos priešas. Kaip Amerika, mūsų išmanymu, per dėtai jieško naujumo, per stipriai paneigdama praeitį, taip, pav., Kinija buvo per daug paskendus tik praeities garbinime ir protėvių tradicijose ir per daug sustingusi nustatyto gyvenimo formose. Paneigiant praeitį, neįmanoma sukurti didelės dvasinės kultūros, neįsiekiant naujumo negalima pasiekti gyvenimo pažangos. Ir čia, lygiai, kaip ir visur gyvenime aukso viduryje gali nustatyti tikslingiausią kelią.

Tos mintys mums atrodė svarstytinos dėl to, kad gyvenant naujame krašte, labai dažnai mes išmokstame ne pačių vertingiausių ir sunkiausių įgimtųjų dalykų, bet menkesnių ir greičiau pastebimų. Lietuvių tautos lyriškam ir romantiniam charakteriui perdėtas naujųmų jieškojimas nebūtų priimtinas. Tuo labiau, kad mums išeiviams, kad ir didelėje jaunystėje, praeities prisiminimas yra surištas su lietuviško gyvenimo prisiminimu.

A.

Seniausias ir gražiausias iliustruotas lietuviškos minties žurnalas.

MARGUTIS

Isteigė kompozitorius

A. VANAGAITIS

Kaina metams \$2.00

Susipažinti siunčiamas

dovanai.

6755 So. Western Ave.

Chicago 36, Ill.

AMERIKONIŠKA TRAGEDIJA

Teodoras Dreizeris, žymusis amerikiečių rašytojas, yra plačiai pagarsėjęs savo veikalu "Amerikoniška tragedija". Tame veikalė jis iškelia jauno žmogaus gyvenimo tragediją, įvykusią, tik dėl idealizmo stokos. Perdėtas materializmas net jaunystėje ir esanti amerikoniška tragedija.

Čia spausdiname Dreizerio "Amerikoniškos tragedijos" ištrauką.

Mr. Vigamas, kaip pastebėjo Klaidas, laikė savo galvą aukščiau iškęs ir kalbėjo su Kemereriu labai autoritetingu viršininko tonu. Čia jis buvo ne valdovas, bet valdomas ir viešpatis.

— Visi ateina dirbti pusę aštuntos valandos ryto, — Vigamas painformavo Klaidą, — bet skambina dirbtuvėje kiek anksčiau, apie dvidešimt minučių po septintos, kad būtų pakankamai laiko persirengti ir sustoti prie savo mašinų.

— Jei tamsta nori, — pridėjo dar, — Mr. Kemereris parodys šiandien pat, ką turėsite dirbti rytoj. Susitaukys kiek laiko. Arba galite, jei norite, palikti tai ir rytdienai. Man vis tiek pat. Jei tamsta apie pusę šeštos užėisi pas telefonistę, prie didžiųjų durų, ten bus mano pasiūsta ponis Bralienė. Ji parodys tamsai, kur pasijieškoti sau kambary. Aš ten neateisiu, tamsta Bralienės pasiklausyk pas telefonistę, Ji žinos. — Pasisuko ir dar pridėjo: — Na, o dabar aš tamsta čia ir paliksiu.

Kemereris, dar vis susinervinęs, pradėjo aiškinti Klaidui: — Na, o dėl darbo, kurį teks tamstai, pone Grifitai, dirbti, tai viskas tvarkoje. Rytoj aš duosiu tamstai atnešti čia reikalingus aukskus iš kito aukšto. Bet jei turite kokią seną ir nereikalingą rūbų eilę, užsilvilkite. Tokie rūbai, kaip šitie, kuriuos tamsta turi ant savęs, neilgai čia teilaikys...

Jis žiūrėjo į švarus ir nebrangius Klaido rūbus ir nežinojo, ar rodyti Klaidui savo autoritetą, ar ne; abejojo, manydamas, kad šį klausimą jam geriausiai išaiškins laikas. Matyt, ne toks jau paprastas dalykas šioje vietoje būti Grifitu, nors tas pusbrolis ir nėra labai pagaiduojamas galingų giminėlių akyse.

Nuėjo jis su Kemereriu, kurs

MINTYS

Kilniai gimusioms širdims nereikia laukt žilų plaukų narsai įgyti.

Kornelis

Kiekvienas turi savo ilgesį.

Hauptmanas

Gyventi, tai nuolatos kovoti prieš dvasios paikybės.

Ibsenas

Gatve, kuria eini tuojau, namų nepasieksi niekad.

Swett Mardenas

Drauge, bėdina yra žemė: gausiai sėjama, o menka piūtis.

Novalis

Jeigu nori padaryti žmogų laimingą, nepadaugink jo turtų, bet sumažink jo troškimus.

Seneca

Pasaulio nelaimė yra ta, kad daug lengviau prarasti gerus įpročius, negu blogus.

Somerset Maughan

ko arba angliško stiliaus, įvairių laikų architektūros kopijos, nors Klaidas to ir neišmanė.

Sustojęs prieš vienus namus, apsuptus aukštų medžių, už kurių kieme buvo matyti be gėlių dar klombos, toliau didelis erdvus garažas, nemažas fontanas, kairėje nuo namų pusėje; fontano centre beriuokas laiko rąkose gulbę; į dešinę nuo namų pusės vienas bronzinis briedis, čuguninių lietu šunų vejamas, — Klaidas žiūrėjo ir gėrėjosi tuo ištaigingu kiemo įrengimu ir visos aplinkumos grožiu ir kilnumu. Sustabdęs eįsį pro šalį vidutinio amžiaus apšepusį darbininką, Klaidas paklausė:

— Kieno tie namai, misteris? Žmogus atsakė:

— Nagi Samuelio Grifito rezidencija. Jam priklauso ir anoji didelė apykalčių dirbtuvė už upės.

Klaidas tuojau išsitiesė, lyg kas būtų jį perpylęs šaltu vandeni. Jo dėdės! Jo rezidencija! Tai jo automobilis ten, prie garažo, o pro atdaras garažo duris matyti ir antras!

Grožis, gėrbūvis, turtai! Kuris gi jo, Klaido, šeimos narių sapnavo, kad jo dėdė taip gyvena?! Didingumas ir turtai! O jo tėvai, jo skurdžiai tėvai — pamokslininkauja ir elgetauja Kansas City, o dabar Denvero gatvėse! Vadovauja misijai!...

Galų gale, ar jis ne Grifitas, ne tikras pusbrolis, ne tikras giminaitis tų žmonių, kurie čia gyvena? Ir ar jis taip pat neketina jiems dirbti? Ir ar nesivaizduoja, ar neįjunta geresnės ateities, daug geresnės, negu ta, apie kokią jis kitą kartą svajojo? Tik pagalvokite, kas buvo šitie Grifitai čia, Lykurge ir kas buvo anie Grifitai ten, Kansas Sityje arba Denvere? Koks netur būti, čia gyvena ir jo dėdė Samuelis Grifitas. Beveik visi namai buvo prancūziško, itališ-

Jau 67 metai suėjo, kaip padėtas pirmasis kartinis akmuo garšajai Laisvės stovyklai, pasitinkančiai visus keleivius, atplaukiančius į New Yorko uostą. Ta proga prie statulos įvyko atitinkamas paminėjimas.

Mokyklos: parapija ir dvasiskija; spauda

1. Mokvulos

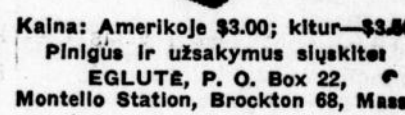
Dr. M. KIRKILAS

2. Parapijos ir dvasiškija

3. Spauda

T. Z

**Geriausia vaikams dovana —
vaiku mėnesinis žurnalas**

Reserve District No. 4 State o. 168.

Report of Condition of

The Central Bank Company

of Lorain, Ohio, at the close of business June 30, 1951, a State banking institution organized and operating under the banking laws of this State and a member of the Federal Reserve System. Published in accordance with a call made by the State Banking Authorities and by the Federal Reserve Bank of this District.

ASSETS

Cash, balances with other banks, including reserve balance,	
and cash items in process of collection -----	\$ 956,723.94
United States Government obligation, direct an guaranteed -----	2,615,883.81
Obligations of States and political subdivisions -----	430,646.02
Corporate stocks (including \$10,500.00 stock of Federal Reserve bank -----	10,500.00
Loans and discounts (including no overdrafts) -----	8,413,492.75
Bank premises owned \$31,000.00, furniture and fixtures -----	48,400.00
Investments and other assets indirectly representing bank -----	
premises or other real estate -----	8,500.00
Other assets -----	2,464.70

LIABILITIES

Demand deposits of individuals, partnerships, and corporations	1,956,996.33
Time deposits of individuals, partnerships, and corporations	4,357,914.15
Deposits of United States Government (including postal savings)	198,139.33
Deposits of States and political subdivisions	418,206.07
Other deposits (certified and officers' checks, etc.)	112,683.27
TOTAL DEPOSITS	\$7,041,919.14
Other liabilities	58,731.72

TOTAL LIABILITIES (not including subordinated

obligations shown below)	7,100,880.84
CAPITAL ACCOUNTS	
Capital *	100,000.00
Surplus	260,000.00
Undivided profits	25,909.42
TOTAL CAPITAL ACCOUNTS	385,909.42

TOTAL LIABILITIES AND CAPITAL ACCOUNTS... 7,486,560.28

* This bank's capital consists of:

Common stock with total par value of -----	\$100,000.00
Assets pledged or assigned to secure liabilities and for other purposes -----	657,057.18
(a) Loans as shown above after reduction of reserves of -----	25,580.82
Hypothecated or Assigned Deposits under Section 710-180, General Code -----	437,824.62
(Included in Line 14 -----	

I, H. G. Pyle, Vice President and Secretary, of the abovenamed bank, hereby certify that the above statement is true to the best of my knowledge and belief.

H. G. PYLE
E. G. COOPER,
CHARLES A. CHAPLA,
W. C. MCCONNELL, Directors.

State of Ohio, County of Lorain, ss:
Sworn to and subscribed before me this 10th day of July, 1951.
EVELYN SCOTT, Notary Public.
My Commission Expires Aug. 15, 1953

Clevelande ir APYLINKĖSE

KULTūros FONDO POŪVIS

Lietuvių Kultūros Fondo Clevelande skr. tradicinis vasaros pobūvis įvyks rugpjūčio mėn. 2 d. (sekmadienį), Dr. Tamošaitis rezidencijoje. (Lake Shore 26001).

Dr. Tamošaitis vienas aktyviausių Lietuvių Kultūros Fondo steigėjų ir pirmasis jo pirmininkas maloniai sutiko, kad pobūvis būtų surengtas jo rezidencijoje.

Pobūviui numatoma atitinkama meninė programa. Pobūvio pradžia 2:00 val.

Lietuviškos Kultūros reikalams pobūvio svečiai moka 1 dolerį. Jaunimui iki 16 metų įėjimas nemokamas.

Lietuvių Kultūros Fondo valdyba širdingai kviečia visus savo narius, jų artimuosius bei visus Kultūros Fondo bičiulius tame pobūvyje dalyvauti.

PASIMATYMAS SU DETROITIEČIAIS

Clevelando Lietuvių Tremtinių Draugijos Valdyba ėmėsi iniciatyvos suorganizuoti Clevelando ir Detroito lietuvių bendrą iškilą — susitikimą gražiamame Erie ežero pusiasalyje priešais Sandusky, East Harbor State Parke. Susitikimas įvyks sekmadienį, rugsėjo 2 d. (Išidėmėtina — pirmadienį Labor Day!).

Valdyba kreipėsi į visas Clevelande veikiančias lietuvių organizacijas, prašydama jas šioje iškilėje dalyvauti ir į susitikimą išsikviesti savo idėjos draugus detroitiečius. Jei kurios organizacijos norės, joms bus sudarytos sąlygos kurį laiką ir atskirai savo tarpe ta susitikimo proga pasidalinti mintimis.

Į susitikimą clevelandiečiai vyks Grey-Hound autobusu, nepaprastai gražiu Erie ežero pakraščiu.

Kelionė į ten ir atgal kainos \$2.50. Kitame numeryje bus plačiau paskelbta, kaip į tą vietą nuvažiuoti.

Iškilos programoje numatyta ir meninė dalis. Čiurlioniečiai ir sporto klubas "Žaibas" vyksta

IŠTIKUS GAISRO NELAIMEI

Kada jūsų namai arba raudonai tampa sunaikinti arba sugadinti ugnies, kreipkitės į P. J. KERSIS, dėl apkaivimo, ko visada reikalauja apdraudos kompanijos pirm, ne gu išmoka už nuostolius.

P. J. KERSIS
609-12 Society for Saving Bldg
Telef.: Main 1-1773.
Rezidencija: PENINSULA 2521

Mūsų specialybė virtuvių, vonių, arkų ir spalvotų langų PERTAISYMAS

Taip pat popieriuojame arba dažome kambarius

K. STAUPAS

16908 Endora Rd. KE 1-8794

in Ohio ir pilietybės padėti.

Iniciatorių vardu
M. Vaitėnas, med.
1346 E. 66 St., Cleveland, O.

J. ALĖKNA,

kartu. Detroito sportininkus kviečia krepšinio rungtynių. Bus ir tautinių šokių.

Laukiama meninių jėgų pasirodymo iš Detroito.

Clevelandiečiai, norintieji iškilą vykdyti iš anksto Valdybos užsakymais Grey-Hound autobusu, tuojau pat registruojasi:

1. pas Draugijos pirmininką 7015 Whitney Ave., Cleveland 3, Telefonas EN 1-5864, arba;
2. "Dirvoje", 6820 Superior Ave., Tel. EN 1-4486 arba;
3. Spaudos kioske ateinantį sekmadienį, rugpjūčio 12 d. 11-12 val.

Clevelando Lietuvių Tremtinių Dr.-jos valdyba

SKAUTŲ RĖMEJŲ SUSIRINKIMAS

Rugpjūčio mėn. 12 d., tuoj po pamaldų, 11 val. 30 min. Čiurlionio ansamblio patalpose (Lietuvių Banko namai) šaukiamas skautų rėmėjų steigiamasis susirinkimas. Kviečiami dalyvauti visi skautų tėvai ir skautų veikla besidomintieji.

SKAUTŲ AKADEMIKŲ SUVAŽIAVIMAS

Rugpjūčio mėn. 18 d. Clevelande įvyksta skautų akademikų suvažiavimas. Suvažiavime, tikimasi, dalyvaus apie 50 skautų. Daugiausia laukiama iš Chicago ir Detroito.

Suvažiavimo dalyviai aptars savo tolimesnę veiklą, padės vainikui prie J. Basanavičiaus ir V. Kudirkos paminklų ir A. Smetonos kapo. Vakare įvyks P. J. Ziūrių rezidencijoje (3218 W. Lake Rd., Avon Lake) lauzas.

NERINGOS TUNTO STOVYKLOJE

Neringos tunto skautės ir šiais metais surengė savo stovyklą. Stovyklavimas tęsėsi dvi savaites, nuolat stovykloje buvo per 40 skaučių. Dalis, dėl įvairių priežasčių, keitėsi, todėl per stovyklą perėjo žymiai didesnis skaučių skaičius.

Stovykloje, greta skautiškųjų darbų, buvo mokoma tautinių žaidimų, šokių, nuolat buvo prisimenama Lietuva ir skiepijama tėvynės meilė.

Stovyklos iškilmingas užbaigimas — lauzas įvyko rugpjūčio 4 d. Prieš tai didelis būrys kandidačių buvo pakeltos į jaunosnias skaites ir jaunosnijos — į skaites. Iškilmių metu Neringos tuntas pasirodė kaip darnus, drausmingas vienetas.

Laužo metu skautės pasirodė su įvairia programa, daugiausia taikoma mūsų jaunimui. Laužas ir iškilmes stebėjo per 300 clevelandiečių.

OHIO LIETUVIAI GYDYTOJAI

Draugijos steigimo reikalu prašomi greit pranešti šias žinias:

Vardą, pavardę, amžių, adresą, kur ir kada baigęs med. mokslą, dabartinį darbą, licencę

viešėjės SLA vasarvietėje prie Atlanto, vėliau lankęsis Waterburyje ir New Yorke, grįžo atgal į Clevelandą.

Ypač patenkintas vasarėjimu SLA vasarnamyje. Dėkoja visiems už malonias praleistas laikas.

1228 Addison Road

9 kamb. atskiras namas, 5 miegamieji, 2 garažai, savininkas išvyksta, turi parduoti. \$10.000.

Standor Realty Co. RA 1-0225

ISNUOMOJAMI KAMBARIAI

su bendra virtuve vienai porai be vaikų.

8715 Meridian Ave.

DULKIŲ SIURBLYS,

geras, su priedais, parduodamas už \$20. Kreiptis telefonu HE 2-0720.

LIETUVIŲ SALĖ

išnuomojama koncertams, šokiams, vestavėms ir kitokiems renginiams. Iš anksto kreipkitės pas Pr. Urbšaitį, Lietuvių Klube 6835 Superior Ave.

DIRVĄ UŽSISAKYTI

galima ir šiandien, nėra reikalo laukti nei metų, nei mėnesio pabaigos!

Brangūs tautiečiai, neužmirškite, kad LIETUVIS PAS LIETUVI!

Geriausi kilimų valytojai

Patogu yra tai, kad šiuo Vacuum Cleaners dirbtuvė yra Clevelande. Pirkdami juos klaidos nepadarysite — jie garantuoti vieneriems metams

KAINA \$59.95

Gaunami pas

ARTWARE SALES CO.

(ANDRIJUS KULBICKAS)
621 E. 128 St., Cleveland 8, Ohio
Telefonas: GL 1-8610

Užsakiusiems išsiunčiame ir į kitus miestus

SUOPIS FURNITURE

6921 Wade Park EX 1-0911

Visokių rūšių baldai ir elektriniai bei kitoki reikmenys virtuvei ir kiekvienam Jūsų buto kambariui

ŽEMOS KAINOS — MALONUS PATARNAVIMAS

Patogi vieta apsipirkti lietuviams naujakuriams lietuviškoje krautuvėje

Mes duodam ir iškeičiam Eagle Stamps

THE MAY CO'S Cool BASEMENT

VYRIŠKI 1.95 VERTĖS

"Fruit-of-the-Loom"

Sanforizuoti "Skip-Dent" Medvilnės

TRUMPARANKOVIAI SPORTO MARŠKINIAI

Dydžiai:

Maži, vidutiniai
vidutiniai-dideli, dideli
ir extra dideli

Spalvos:

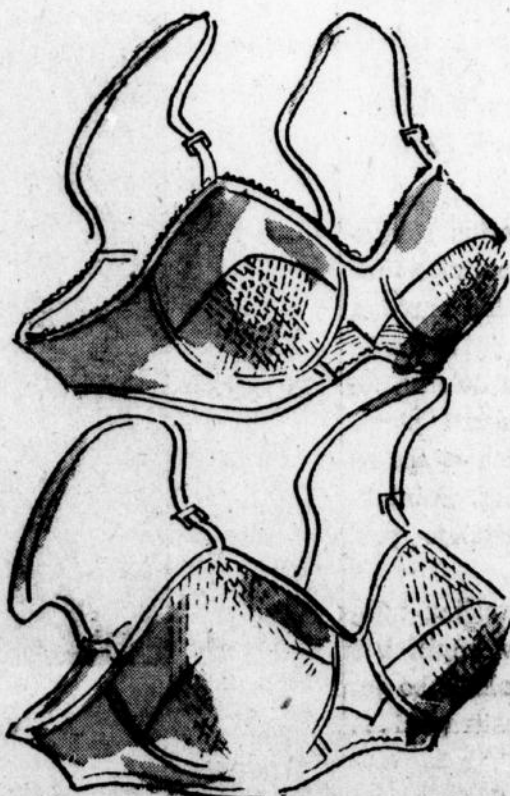
• Balti • Gelsvi
• Mėlyni • Žali
• Tamsiai pilki

Sportiniai marškiniai vėsioomis trumpomis rankovėmis — geriausio "Fruit-on-the-Loom" sukirpimo — iš geriausios sanforizuotos medvilnės medžiagos! Pastovių vasarinių spalvų, kurios visada atrodo šviežios! Visokių dydžių!

* Didžiausias susitraukimas 1%

Telef. užsakymai priimami, kiek yra likusių
Telefonuokit CHerry 1-3000

Basement Men's Furnishings Department

Specialus pirkinys!
Puikūs darbo \$1
Krūtinukai

- Nylono
- Rayon Statino
- Pusdrebės

59c

Paklios formos trijų nuostabių, standžių, lengvai skalbiamų rūšių, iš kurių galite išsirinkti! A ir B formos, dydžiai nuo 32 iki 38. Daugiausiai balti.

Basement Corset Department

Atsiprašom, paštu ar telefonu neužsakoma

KIRPĖJĄ DOVYDAUSKĄ

prašo atsiliepti A. Valaitis, 22 Schuyler St., Amsterdam, N. Y. Kas žino jo adresą, prašom pranešti.

JONAS G. P. OLTER

Lietuvis

Namų Maliavotojas

Popieriuotojas.

Apkainavimas ar patarimas reikalauja jūsų namo pagražinimo suteikiama nemokamai.

495 East 123rd St.
Telef.: P.Otomic 1-6899

Jūsų pinigines draugas
yra **MONCRIEF**
SILDYMO IR ORO VĖSINIMO SISTEMA

THE HENRY FURNACE CO., Medina, Ohio

Savings will always be important to the man who wants to look into the future with a feeling of security and personal independence!

Savers always welcome

MEMBER FEDERAL DEPOSIT INSURANCE CORPORATION

LIETUVIŲ BANKE

GALIMA ATLIKTI DAUG REIKALŲ

Piniginės santaupos — kiekviena taupymo knygelė — čia yra apdraustos iki \$10,000 per Federal Insurance Cor., J. A. V. valdžios apsaugoje.

Čia gaunamos paskolos namams pirkti arba statyti, galima užsimokėti už gasą, elektrą, keisti čekius, pinigines perlaides (Money orders) arba rengiantis kelionėn galima įsigyti kelioninių (Traveler) čekių, ir kitais reikalais čia galima gauti gerų patarimų.

Darbo valandos nuo 9:30 iki 3:00 val.

Trečiadieniais iki 12:00, šeštadieniais iki 1:00 val.

THE SUPERIOR SAVINGS AND LOAN ASS'N.

6712 Superior Ave. HE 1-2498
Cleveland, Ohio

P J KERSIS

609-12 Society for Savings Bldg.—Cleveland, Ohio

OFISO TELEF.: Main 1-1773. REZIDENCJA: PENINSULA 2521

Norėdami pigiai pirkti namus mieste arba priemiestiuose, kreipkitės į mane, gausia pigia kaina. Taipgi gausit patarnavimą įvairiose apdraudose-insurance reikaluose.

Sutaisau paskolas pirmo morkėjo. Patarnavimas ir išpildymas garantuojama. Kreipkitės į mane telefonu arba asmeniškai.

Pilnai padengta apdrauda

UTah 1-4515

WM. DEBBS PAINTING CO.

WM. DEBESIS

Namų Pagražinimas iš Vidaus ir iš Lauko
7526 Star Avenue Cleveland 3, Ohio

I J SAMAS JEWELER

Persikėlė į naują didesnę ir gražesnę krautuvę

7007 Superior Ave. Greta Ezella Theatre

Dabar jau turime didesnę rinkinį Deimantų, Ziedų, Laikrodžių ir visokių graždaikčių, už nupigintą kainą.

Wilkelis Funeral Home

Valdžios pripažinta laidotuvių direktorė
Aldona Wilkelis - Wirby

Pilnas laidotuvių patarnavimas

—HAMMOND VARGONAI PER SERMENIS—

6202 SUPERIOR AVE.

HEnderson 1-9292

JAKUBS & SON FUNERAL HOME

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs

Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai

25 metai simpatingo ir rimto patarnavimo

6621 Edna Avenue

ENDicott 1-1763

DIRVA

★★★
THE FIELD

Redakcijos ir administracijos adresas — DIRVA, 6820 Superior Avenue, Cleveland 3, Ohio. — Telefonas: ENdicott 1-4486.
Redaktorius Vincas RASTENIS (buto telefonas: UTah J-6747) Redaktorius Balys GAIDŽIUNAS (buto telefonas: GARfield 1-7406).

MASKVOS PAVYZDŽIU ?

Ir šaipėmis ir piktinomis, kad šį pavasarį, prieš pat garsiąją Paryžiaus konferenciją, kuri paskui visiems nusibodusiai tyliai ir be jokių rezultatų pasi- baigė, iš Maskvos oficialiu keliu buvo sunčiami kvietimai ir pasiūlymai vakarų kraštams susitikti ir tartis, o šalia to spaudoje, per radiją ir viešose kalbose vakarų kraštai įprastu tonu vis tiek buvo koliojami, kaip karo kurstytojai, imperialistai, kraugeriai ir t.t. Kiekvienas tarė, kad nuoširdžios derybos papras- tai ne taip turėtų prasidėti.

Neseniai per Vliko leidžiamą Eltą buvo oficialiai pranešta, kad Vliko atstovai atliko toloką kelionę, tikslu susitikti Dipl. Kolegijos šefą, su juo kalbėjosi, gavo tam tikrų pasiūlymų dėl bendradarbiavimo ir tuo reikalu vėl susitiks su juo jau Vliko būstinėje rugpjūčio 10 dieną.

Kiekvieno nuoširdaus lietuvių reakcija į tą pranešimą, atrodo, tegalėjo būti viena: Sveikina- me!

Nes, net ir nežinančiam smulkmenų, dėl ko ten dar rei- kia tartis, yra aišku, kad jeigu tariamasi, tai ligi šiol dar yra Lietuvos bylos vedimo reikale kokių nors trūkumų, kuriuos stengiamasi pašalinti. O kas gi nesveikins trūkumų šalinimo!

Tačiau štai pačiose paskelbtos- jo pasitarimo išvakarėse Drau- gas, Darbininkas ir Naujienos išėjo į aikštę su dideliais straips- niais, kurie kaip tik ir prime- na... Maskvos elgesį prieš jos pačios pasiūlytas derybas.

Tuose straipsniuose dėstoma, kad St. Lozoraitis (atseit, Diplo- matinės Kolegijos šefas, su kuriuo Vlikas susitinka tartis) toks ir toks, kad jis nepadarė to ir to, o ką padarė, tai blogai padarė — štai žiūrėkit, koks yra tas asmuo, su kuriuo dabar rengiamasi tartis.

Naujienos eina dar toliau — jos dėsto, kad tokio dalyko, kaip Dipl. Kolegijos šefas, iš viso nėra, ir nesuprantama, kuriems galams Vlikas taip nusizemina, tardamasis su kažkokiu užsispy- rusiu eks-diplomatu...

Draugo — Darbininko ir Nau- jienų straipsniai, kad ir skir- tingi, yra aiškiai priderinti prie vienos bendros "generalinės li- nijos" ir nekelia jokių abejoj- mų, kad jie yra parašyti arti prie Vliko stovinių ar stovė-

jusių asmenų ir reiškia nuotai- kas bei nuomones, kokiomis persiėmę tam tikrų grupių at- stovai Vlike eina į šias paskelb- tąsias derybas.

Toks "įvadas" pasitarimams nieko gera nežada, nes jis rodo, kad Vlike yra nusistatymų ne susitarti, o tik sukurti progos propagandai, kad štai mes no- rime susitarimo, bet jis yra ne- įmanomas dėl kitos šalies kal- tės. Visai maskvinė taktika.

Mes visai nenorime gilinti į "teisinius kablukus", kuriais minėtų straipsnių autoriai tei- gia, kad Diplomatinės Kolegijos šefo institucija abejotina, ne- sama ir t.t., ar kad Dipl. Kole- gija turi taip ar kitaip tvarkytis ir priklausyti ar nepriklausyti nuo Vliko. Jei įsiekosim "teisi- nių kablukų", tai atrasim, kad juo labiau pats Vlikas nėra nu- matytas jokiose konstitucijose, ir nerisim jokių paragrafų, ku- riais remdamiesi Lietuvos pa- siuntiniai ar Lietuvos piliečiai turėtų su juo skaitytis ar su juo bendradarbiauti. Argi iš to turime daryti išvadą, kad Vliką reikia laikyti "eks-politikierių" komitetu, į kurį neverta kreipti dėmesio?

Nesigiliname nei į tai, kas ką gerai ar negerai padarė, ar kas ko nepadarė: tokius priekaištų sąrašus nesunku sudaryti ne tik S. Lozoraičiui, bet ir kitiems.

Dėl pačios Dipl. Kolegijos bei jos vadovybės institucijos mums atrodo, jog ne tai yra svarbu, koki asmenys kokias funkcijas toje institucijoje turi ir kokiais formalumais tai yra paremta ar neparemta. Čia prisimena kaž- kieno senas posakis apie tikėjimą: "Jeigu Dievo nebūtų, tai reiktų jį išgalvoti". Ar toks po- sakis geras ar negeras Dievo reikale — kitas klausimas, bet kiek tai liečia Lietuvos diploma- tinį atstovavimą, tai drąsiai ga- lima pasakyti, jog, jeigu Diplo- matinės Kolegijos šefo nėra, tai ji reikia bent "išgalvoti".

Pagal Naujienas, tarp veikian- čių pasiuntinybių nėra ir nereik- kia jokio ryšio, jos teviečia kiek- viena pagal savo nusimanymą, nes "nėra įstatymų", kurios nu- matytų kokią nors jungtį tarp jų. Esą ir kitų kraštų pasiunti- nybės tokio "čino", kaip Dipl. šefas užsienyje, neturi...

Visų pirma — tai netiesa, kad neturi. Geriausias pavyzdys —

latviai. Antra — koki gi būtų veiklos rezultatai, jei kiekviena pasiuntinybė imtų vartoti savo skirtingą taktiką ir net politi- ką?

Tad sveikas protas reikalau- ja, kad, užsienių reikalų minis- terijos netekusios pasiuntinybės užsieniuose privalo turėti kokią nors jungtį, jų darbą koordinuo- jančią. Tą diktuoja ne įstaty- mai, o būtinas reikalas. Jeigu tokiai jungčiai sudaryti nebūtų atlikta pakankamų formalumų, tai tuščia jų — pasiuntinių pa- triotinė ir pilietinė pareiga būtų ir be to, rasti būdą jų veiklai koordinuoti. Tuo tarpu neturi- me pagrindo manyti, kad pa- siuntiniai kitaip elgtųsi. Siūly- mas, kad pasiuntinybės veiklą pakrikai, yra keistas nesusipra- timas, kurį galėtum įtarti net esant Lietuvos priešų pakištą.

Mums atrodo, kad rugpjūčio 10 dienos susitikimas turėtų lies- ti ne S. Lozoraičio asmens po- zicijos klausimą, o klausimą, kaip sklandžiau sutvarkyti Lie- tuvos diplomatinę akciją, kaip nustatyti Vliko ir diplomatų bendradarbiavimą šioje srityje, kad neišeitų, jog dešinė nežino, ką daro kairė.

Reikalas rimtas ir prie jo rei- kėjo eiti rimtai. Maskvinio tipo įvadas pasitarimams tokiu svar- biu reikalu leidžia geras pa- tarnavimas Lietuvos reikalams.

Ar bus Brooklyne Dariaus ir Girėno paminklas ?

Chicagoje tas klausimas se- niai išspręstas: paminklas yra. Kitas paminklas didiesiems la- kūnams Amerikoje seniai ren- giamasi statyti Brooklyne. Bet su šiuo sekasi bene blogiau, kaip kadaise Lietuvoje su tokiu pa- čiu paminklu. Lietuvoje irgi bu- vo didelis komitetas, buvo fon- das, bet labai ilgai truko bega- liniai ginčai dėl vietos pamink- lui ir dėl paties paminklo pobū- džio. Kol pagaliau iš viso to di- delio triukšmo išėjo bareljefas, iškaltas Puntuko akmenyje, to- limame užkampyje, keli kilo- metrai nuo Anykščių mieste- lio...

Brooklyne irgi jau daug metų yra Dariaus ir Girėno paminklui statyti komitetas, yra ir fondas, turis, berods, ir pinigų, tačiau ir čia vargas su vieta bei pa- minklo pobūdžiu. Skirtumas čia tik tas, kad Lietuvoje paminklo statytojams sunkiai sekėsi su- sitarti tais klausimais tarp sa- vęs, o čia sunkumai susidaro santykiuose su miesto valdžia.

Dabar komitetas praneša, kad jo delegacija (prel. J. Balkūnas,

Darius ir Girėnas — tai du vardai, kuriuos savo vaikystėje giliai įsidedau širdin, o Dariaus ir Girėno tragiškasis žuvimas — tai didžiausias mano tų dienų pergyvenimas. Ir nors jau 18 metų praėjo, tai kiekvienais metais, kai tik minime jų žu- vimą, kartėlis ima graužti ga- lugerklėje ir neleidžia laisvai pratariti žodžio.

Mačiau Dariaus ir Girėno Li- tuanicą Kaune Vytauto Didžiojo Muziejuje ir giliai susikaupusi praėjau pro kriptą, violetinės spalvos supamą, buvau parymu- si ant betoninio paminklo, ku- ris pastatytas jų tragiško žu- vimo vietoje prie Berlyno, Sol- dino miškelyje. Visa tai man tik priminė ir pagilino, ką ra- jaučiau tada, kai trenkė žirnia apie jų žuvimą.

Tai buvo tolimame lenkų oku- puotoje Vilniaus krašto kaime. Iš mokyklos jau buvome pargrį- žę, ir atostogų metu tėvai pri- statė ganyti, piemenį paleisdami laukų darbams. Buvome būrys vaikų. Mūsų veidai saule įdeję ir nosys atsibryzgėjusios nuo besilupančios nuo įdegimo odos, o blauzdose giedojo gaidžiukai. Tai mes vadinome taip nuo ra- sos ir vėjo iki kraujo suskilusią odą. Lakstėme kaip patrakę po lauką, kai skerdžius kurį pa- siųsdavo pagręžti karvės, sa- vo per toli nueidavo ar, beveik užsimušdami bėgome atgalios, savo uždavinį atlikę. Bet, kai skerdžius nueidavo pietų, tai iš- maisto krepšelio traukėmės raš- tus ir tada karvės turėdavo va- dūnų. Laikraščiais nesidomėjome, bet vaikų priedą tai jau nuo len- tos iki lentos išskaitydavome.

Ir taip sužinojome, kad kurią- tai dieną du Amerikos lietuviai lakūnai be sustojimo skris per jūras tiesiai į Kauną. Labai na- rėjome sužinoti, kaip jie atskris.

komiteto pirm. J. Šaltis, vicepir.

Br. Spudienė, dail. A. Gilmanas ir komiteto fin. sekr. adv. A. Briedis) lankėsi pas New Yorko parkų komisionieriaus padėjėją ir gavo sutikimą statyti pamink- lą, tačiau tik nurodyto pobūdžio.

Būtent, tai turi būti 4 pėdų auga- čio ir šešių pėdų pločio kubas, cilindras ar trikampė prizmė, ant jos gali būti granite ar me- tale iškalti atitinkamo parašai, viršų 45 pėdų metalinis vėlia- vos stiebas, ant kurio būtų Ame- rikos vėliava (tam tikrais at- vejais, gavus leidimą, galėsianti būti greta iškeliama ir Lietuvos vėliava).

Parkų komisionierius susipa- žinęs ir su kitais komiteto turi- mais projektais, tačiau nurodęs, kad kiekvienas iš jų kaštuotų mažiausia po 20,000 dolerių, to- dėl pataręs pasitenkinti piges- niu, kaip jo nurodoma — tas nė pusės to nekaštuosias. Pamink- las numatytas aikštelėje prie Union Ave.

Linkėtina, kad greičiau būtų imtasi sumanymą vykdyti, nes ilgiau delsiant paminklas, ko ge- ra, gali dar labiau susitraukti...

DU NEUŽMIRŠTAMI VARDAI

Bet mūsų kaime nebuvo nė vie- no radijo, o laikraščiai (lietuviš- ki) ateidavo tik du kartus per savaitę.

Ir prisimenu taip, kaip šian- dien, prieš pat pietus, kai sker- džius svarstė: gisime šiandien karves vidudienio į kaimą, ar ne, mes piemenys gulėjome ant dirvono, galvas užriėtę ir žiū- rėdami į mėlyną dangų, kuriame raitės aviniukų formos baltu- čiai debesėliai.

— Kaip tu manai, dėdė, ar tie amerikona skrisdami ne- paklys kur tarp debesų — kla- sinėjo vienas.

— Kvailas tu — jam atsōvė kitas, jeigu ruošiasi skristi, tai, matyt, ir kelią žino.

— O iš kur gi jie gali žinoti. Dangus tai, brač, ne žemė, kur turi kelią prieš akis ir keliaujii, ratais žeme dardendamas, — bandė prieštintis pirmasis.

— Tai, matyt, kad žino. Čia gi neujuokas. Žmonės iš Ameri- kos taip sau neskris — žinovo balsu pasakė skerdžius ir mums jau buvo aišku, kad Darius ir Girėnas nepaklys. Po to sker- džius pasižvalgė po dangų, išstu- dijavo debesį, nusprendė, kad bus karšta diena ir tarė, jog pietums pargisime.

Adomėlis su paštu jau buvo parvažiavęs iš miestelio ir, savo kuprelę sukaliodamas, jau buvo apkeliavęs trobas, kai aš, pad- žiusi priemanėje botagą ir te- nai pat numetusi kurpes, atsi- radau viduje prie stalo. Tėvas jau buvo nuplėšęs pašto įpaka- vimą ir sklaidė "Vilniaus Ryt- jaus" puslapius.

— Tai, va — ištārė jis ir ner- vingai numetė laikraštį ant lo- vos, kai aš buvau prasižiojusi tarti, jog reikia karves uždaryti.

— Kas atsitiko? — nebaigu- si ugnies kurti, atšoko motina nuo pečiaus, išgirdusį tėvo ne- įprastą balsą.

— Nušovė žalčiai! —

— Ką nušovė? — prišokome abidvi su motina prie jo.

— Darių ir Girėną vokiečiai nušovė! — ištārė tėvas. Man taip ir nulinko keliai, o motina,

staigumo trenkta, pasiliko besi- laikanti už prijuostės.

Pirmame puslapyje "Vilniaus Rytos" juodais rėmais buvo apvedęs lakūnų fotografijas, o toliau buvo aprašyta jų skridi- mas ir tragiška mirtis. Atski- rame straipsnyje buvo nagri- nėjama, kas tie paslaptingi spinduliai, kuriais, manoma, kad vokiečiai galėjo lėktuvą paliesti.

Ak, argi gali nusakyti, koks sopulys atsirado širdyje ir ke- lias dienas kaip žarija degino. Tėvas net motiną subarė, kad su pietumis nepavėluotų, ra- štus bevartydama, o pats, išėjęs į pasirėmęs gonkelio, rūkė ir tankiai nusispijūdavo. Žinojau tą jo įprotį ir jaučiau, kad ši žinia ir jį labai paveikė.

Popiet jau visas kaimas ži- nojo, kad Darius ir Girėnas žu- vo. Ir tai jau buvo kelias dienas pavėluota žinia. Bet mes šitai pergyvenome, nelyginant dar būtume užuodę iš sužeistųjų krūtinų tekančią kraują. Ir taip ligi pavakarių vaikščiojom rau- donom akim.

Vėliau, kai pasibaigus atos- togų metui, padėjė botagus vėl grįžome mokyklos suolan ir per tą vienintelę lietuvių kalbos va- landą, kurią turėjome mūsų tē- vų iškovotą tarp visos savaitės lenkiškai dėstomų dalykų, ro- dėme savo mokytojui "Aušrelę" ir prašėme leisti garsiai ska- lyti lakūnams atminti skirtąjį eilėraštį, mokytojas tarė:

— Ne! Šito eilėraščio neim- sime. Jūs jo nesuprasite. Ir jis išsitraukė elementorių ir kažką pradėjo. "Aušrelę" įsakė pasi- dėti, nes ji nebuvo leista mo- kyklų inspektoriaus skaityti klasėje. O mums taip degino ta- da tas eilėraštis, ir jo pradžia buvo:

Būk tu Dariūm ir Girėnu...

Neprisimenu, koks tada poė- tas buvo jį sukūręs. Gana to, kad jis mus dešimties, dvylikos ir trylikos metų vaikus uždegė jaunajai Lietuvai, tai pačiai, kuriai tokį gražų testamentą parašė Darius ir Girėnas.

S. NARKELIONAITE

A. Balašaitienė

PASAKA

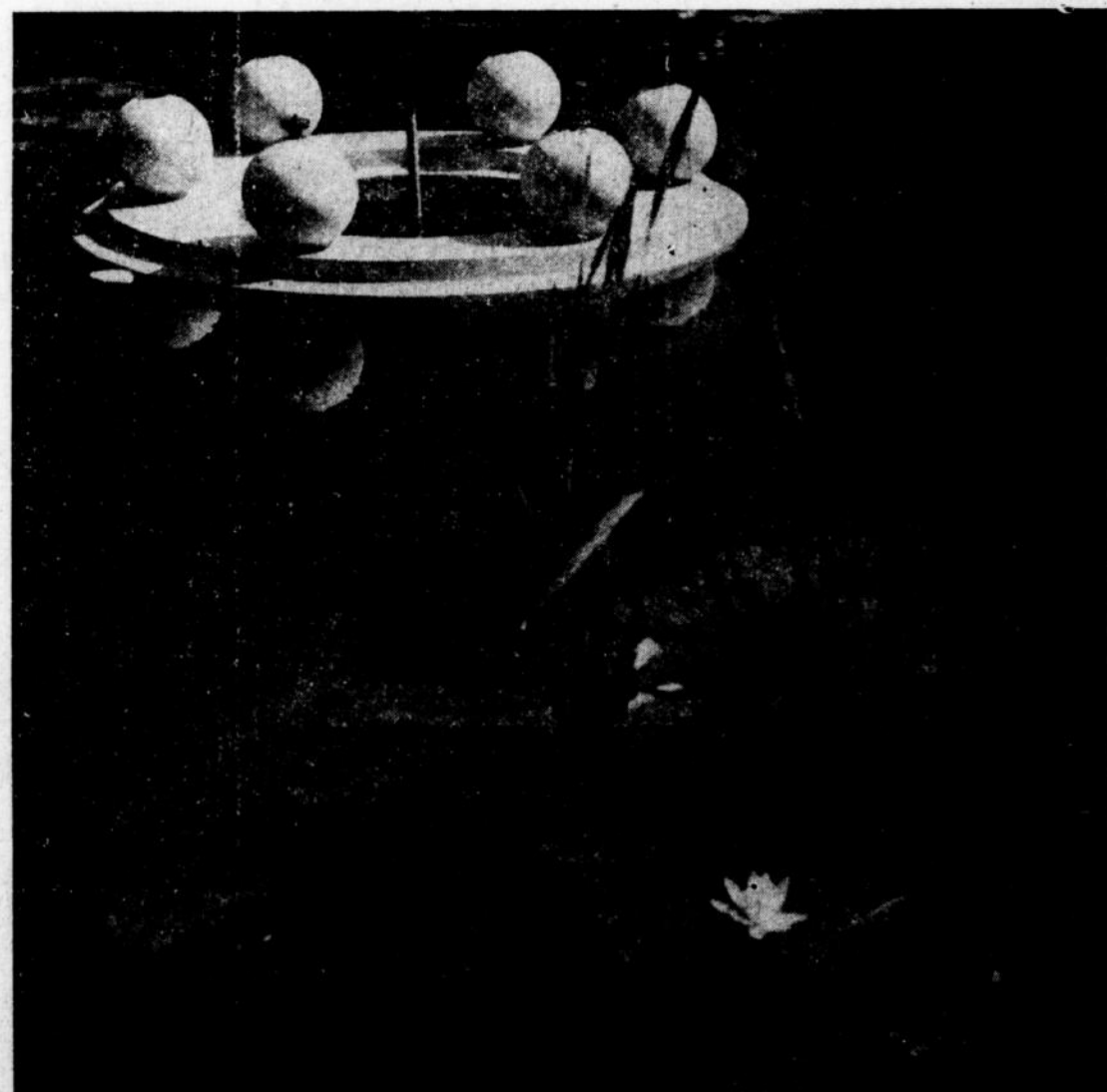
Matau, kaip šimtmečiai ant marmuro kolonų nusileidę, seni ir, kaip legendos, stebuklingi ir svajonių kupini, paglosto aptrugėjusius plikus stovyklų veidus ir atgaivina nesikeičiančią ir amžinai vienodą naktimi.

Nykiose nišose, kur susigužę pasakos turėjo guoli, užburtos karalaitės deimantais vėl papuošė kasas, maži pozaunai su trimitais duoda staigų suoli, ir liekni faunai nori karalaitės šokti vest.

Sena kaip žemė, paslaptinga ir niūri kaip marių gėlmės, su palydovais eina burtininkė, svaido žaibus į šalis, ir iš kažkur, margais žvangučiais pasipuošęs, atskuba šuoliais mirusio karaliaus juokdarys.

O muzika iš lapų ir šakelių, iš žvaigždžių ir siluetų užlieja dangų, žemę, ir melodija skambi paglosto marmuro statulos kaktą kieta...

... Ir šoka gėlės, karaitės ir naktis... Aš ištiesiau rankas ir tamąs glamonėjau pirštais — o rūkas uždengė pavargusias akis... Spindi rasa, voratinkliuose pasakos ir burtai miršta ir verkia mirusio karaliaus juokdarys.

Vasara Alytaus parke Nepriklausomos Lietuvos laikais.

Didž. Gerb. L. D. U. Studentų Korp! "Samogitia"
Garbės Nariui

PROVIZORIUI K. MAZONIUI,

mirus mylimai žmonai Lucinai — nuoširdžiai žemaičių Studentų globėjai, giliai užuojautą reiškia

Stp. Kęsgaila — Kenstavičius
buv. Korp! "Samogitia" pirmininkas

Canada